

มนุษย์บนพื้นที่สาธารณะ

โดย

นายกิตติพันธ์ บุญชุ่มใจ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

มนุษย์บนพื้นที่สาธารณะ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาทัศนศิลป์ แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

HUMAN ON PUBLIC SPACE

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Fine Arts (VISUAL ARTS)
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2021
Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ	มนุษย์บนพื้นที่สาธารณะ
โดย	นายกิตติพันธ์ บุญชุ่มใจ
สาขาวิชา	ทัศนศิลป์ แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ ทินกร กาษรสุวรรณ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ พิษณุ ศุภนิมิตร ศาสตราจารย์ พัดยศ พุทธเจริญ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย
..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ปราการ จันทรวชิต)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ทินกร กาษรสุวรรณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ พิษณุ ศุภนิมิตร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ศาสตราจารย์ พัดยศ พุทธเจริญ)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(รองศาสตราจารย์ กัญจนา คำโสภี)

620120002 : ทศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโท

คำสำคัญ : มนุษย์บนพื้นที่สาธารณะ คนไร้บ้าน มายาคติ มานุษยวิทยา พื้นที่สาธารณะ ภาพพิมพ์แกะไม้

นาย กิตติพันธ์ บุญชุ่มใจ: มนุษย์บนพื้นที่สาธารณะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รองศาสตราจารย์ ทินกร กาษรสุวรรณ

สภาพแวดล้อมของเมืองเป็นสิ่งสะท้อนความวุ่นวาย แรงขับเคลื่อน การหมุนวน เคลื่อนที่อยู่ตลอดเวลา ซึ่งย้อนแย้งกับสภาพการดำเนินชีวิตของคนไร้บ้าน มนุษย์กับการดำรงชีวิตบนพื้นที่สาธารณะของแต่ละบุคคล มีจำนวนเวลาดำรงอยู่ไม่เท่ากัน พื้นที่สาธารณะถูกแบ่งเป็นสถานที่ของภาครัฐและเอกชน นอกจากนี้ในพื้นที่ส่วนบุคคล ผู้คนสามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึงกันตามวัตถุประสงค์ของแต่ละบุคคล และเพื่อให้เราได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม พื้นที่สาธารณะถูกควบคุมดูแลด้วยกฎหมายของทางภาครัฐที่มีการห้ามใช้บางพื้นที่ตามข้อบังคับ ซึ่งยังมีกลุ่มทรัพยากรมนุษย์ที่ยังต้องการดำรงชีวิตอยู่บนพื้นที่สาธารณะ การสร้างสรรค์รูปแบบศิลปะแสดงออกนิยาม (EXPRESSIONISM) ผลงานวิทยานิพนธ์หัวข้อเรื่อง “มนุษย์บนพื้นที่สาธารณะ” เป็นผลงานศิลปะภาพพิมพ์แกะไม้ในรูปแบบ 2 มิติ มุ่งเน้นการถ่ายทอดภาพลักษณ์แทนคนไร้บ้านที่ใช้ชีวิตบนพื้นที่สาธารณะทางสังคมมนุษย์ โดยสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกที่แตกต่างระหว่างมนุษย์กับพื้นที่สาธารณะ ห้วงเวลายาวนานสำหรับการดำเนินชีวิต ความสะท้อนใจ วัตถุประสงค์ในการใช้งานที่แตกต่างกัน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ของคนธรรมดา กับคนไร้บ้านที่ไม่เหมือนกัน ทำให้รู้สึกถึงเหตุการณ์ที่กำลังสวนกระแสกันในแต่ละขณะเวลากับท่าทีความเชื่อซ้าและนิ่งเฉย แสดงถึงภาวะความเป็นปัจเจกบุคคลบนโครงสร้างสังคมเมือง การเลือกวิถีชีวิตอย่างเปิดเผยที่ไร้พื้นที่ปลอดภัย สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อข้าพเจ้าให้รู้สึกถึงความเหมือนกันของตนเองกับคนไร้บ้าน ณ ช่วงเวลาที่ตัวเรากำลังใช้ชีวิตบนพื้นที่สาธารณะเดียวกันแต่เหมือนกับว่าเราไม่ได้อยู่ร่วมกัน มนุษย์บนพื้นที่สาธารณะของข้าพเจ้าจึงกลายเป็นภาพลักษณะมนุษย์คนหนึ่งที่มีภาพแทนเป็นวิถีชีวิตคนไร้บ้านประกอบกับความสัมพันธ์ในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งเป็นพื้นที่สีเทาโดยรวมของผู้คนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้บนโครงสร้างสังคม

620120002 : Major (VISUAL ARTS)

Keyword : Humans on Public Space Homeless Myth Anthropology Public spaces

woodcut printmaking woodcut printmaking

MR. KITTIPAN BOONCHUMJAI : HUMAN ON PUBLIC SPACE THESIS ADVISOR :
ASSOCIATE PROFESSOR TINNAKORN KASORNSUWAN

The humans with independent living in public space have the different amount of time. It's well known that the public spaces are divided to be in the responsibility of state agencies and private organizations. In the public space, people are equally accessible to each other by their own individual purposes to have social interactions. Public spaces are regulated by government laws where certain areas are prohibited by regulations. In some ways, there are more human resource groups that have been living in public spaces than those who have their own private or safe spaces. The thesis "Humans on Public Space" was created through woodcut printing process in the two dimensions of illustrates with purpose of giving an expression of the life experience of the homeless who move their life in public space. In the crowded and chaotic cities environment which are constantly moving and rushing that contrast to the lifestyle of homeless people. It shows the different between human life and public space. Long time for one life and different purpose for using spaces Therefore, the interactions between the space of common people and the homeless are not the same. It makes me feel the events that are going against the trend at each moment with a slow and calm attitude. It can show the personal expression in urban social structure and openly choosing a lifestyle without their safe space. These things have affected me to feel like a homeless person. When we live in the same public area, but we are not together. Accordingly, the humans in public space have become a human image portrayed as a homeless lifestyle. In addition, the relationships in public spaces which is the openly gray area that all people can make a living in every social structure.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มเกิดขึ้นและสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีเพราะได้รับคำแนะนำจากคณาจารย์ในภาควิชาภาพพิมพ์ที่ชี้แนะแนวทางการศึกษาให้ความรู้สู่ประเด็นการสร้างสรรค์ผลงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอันมีคุณค่าต่อการพัฒนาการทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะพร้อมทั้งเพิ่มพูนสติปัญญาทางความ ประกอบกับความกรุณาจาก ศาสตราจารย์เกียรติคุณ พิษณุ ศุภนิมิตร รองศาสตราจารย์ ทินกร กาษรสุวรรณ ศาสตราจารย์ พัดยศ พุทธเจริญ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รวมถึงหัวหน้าภาควิชาภาพพิมพ์ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปาริชาติ ศุภพันธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิมลมาลย์ ชันชะวณะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อำนาจ คงวารี ที่ให้ความช่วยเหลือทั้งในบริบทของครู อาจารย์ และผู้ปกครอง ตลอดจนการศึกษาในระดับปริญญาโทมาบัณฑิต ขอขอบพระคุณประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์ ปราง การ จันทร์วิชิต ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก รองศาสตราจารย์ กัญจนา ต้าโสภี ในการตรวจวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณภาควิชาภาพพิมพ์ คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ บุคลากรสำนักงานคณบดี คณะจิตรกรรมฯ ที่เอื้ออำนวยความสะดวกในการใช้พื้นที่จัดการเรียนการสอน ห้องปฏิบัติงานในการสร้างสรรค์ผลงาน และดำเนินเรื่องเอกสาร ขอขอบคุณผู้เขียนหนังสือ เอกสาร บทความต่างๆที่ให้ข้าพเจ้าได้นำมาเป็นความรู้ แหล่งข้อมูลอ้างอิงในการจัดทำเอกสารประกอบการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ด้วย ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำในหลายสิ่งอย่าง อันเป็นมิตรสัมพันธ์ภาพที่ดีของประสบการณ์ชีวิตข้าพเจ้า

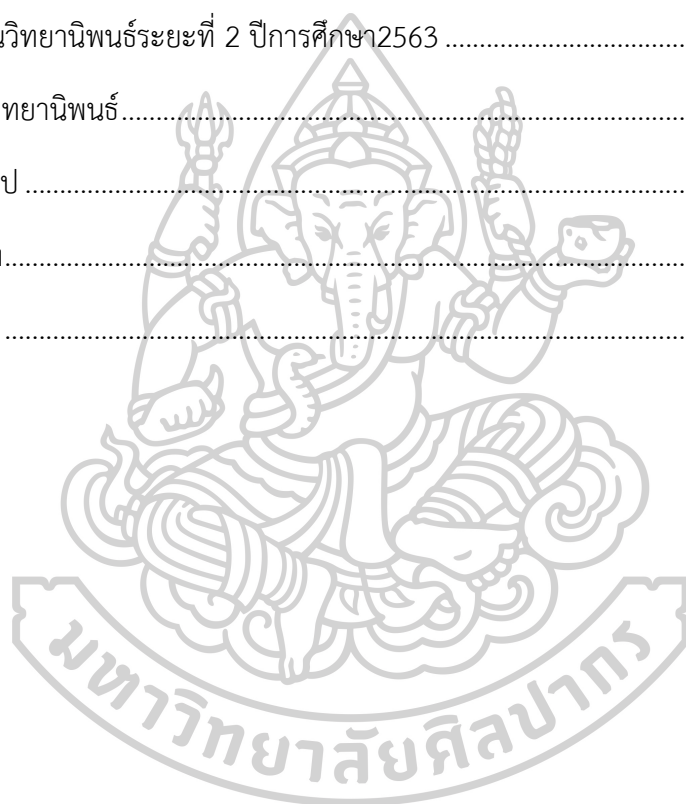
ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ครอบครัวที่ได้ให้โอกาสทางการศึกษาและสนับสนุนอย่างดีเสมอมา ข้าพเจ้าหวังว่าผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้จะให้ประสบการณ์ร่วมแก่ผู้ค้นคว้าตลอดจนเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษาต่อไป

นาย กิตติพันธ์ บุญชุ่มใจ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญรูปภาพ.....	ฌ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	2
ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
สมมติฐานของการศึกษา.....	4
วัตถุประสงค์และแนวความคิด.....	5
ขั้นตอนการศึกษา.....	5
คำนิยามศัพท์.....	6
บทที่ 2 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงาน.....	7
การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคนไร้บ้าน.....	7
ข้อมูลเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับด้านมานุษยวิทยา.....	9
ข้อมูลจากสื่อภาพยนตร์.....	13
อิทธิพลทางสภาพแวดล้อมภายใต้สภาวะจิตใจความรู้สึกการรับรู้.....	16
อิทธิพลของผลงานที่ได้รับจากศิลปิน.....	17
อิทธิพลจากลัทธิทางศิลปะสำแดงพลังอารมณ์ (Expressionism).....	25
บทที่ 3 ขั้นตอนการศึกษาและกระบวนการสร้างสรรค์.....	26
การศึกษาข้อมูลในการสร้างสรรค์.....	26

องค์ประกอบในการสร้างสรรค์	28
กระบวนการสร้างสรรค์ภาพร่างต้นแบบ.....	32
กระบวนการสร้างสรรค์ในเทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้.....	34
อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์.....	41
บทที่ 4 แนวทางและการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์	44
ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1 ปีการศึกษา2562	44
ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ปีการศึกษา2563	52
ผลงานชุดวิทยานิพนธ์.....	65
บทที่ 5 บทสรุป	72
รายการอ้างอิง.....	73
ประวัติผู้เขียน	76

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 รูปภาพถ่ายหุ่นจำลองโฮโมรูดอล์ฟเฟนซิส (Homo rudolfensis).....	9
ภาพที่ 2 รูปภาพถ่ายหุ่นจำลองโฮโมอีเร็กตัส (Homo erectus).....	10
ภาพที่ 3 รูปภาพถ่ายหุ่นจำลองโฮโมนีแอนเดอร์ธัลเลนซิส (Homo neanderthalensis)	10
ภาพที่ 4 รูปภาพถ่ายปกหนังสือข้อมูลเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับด้านมานุษยวิทยา1.....	12
ภาพที่ 5 รูปภาพถ่ายปกหนังสือข้อมูลเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับด้านมานุษยวิทยา2.....	12
ภาพที่ 6 รูปภาพโปสเตอร์หนังเรื่อง Nomadland.....	14
ภาพที่ 7 รูปภาพโปสเตอร์หนังเรื่อง Grave of the Fireflies.....	15
ภาพที่ 8 รูปภาพบรรยากาศการทำงานนอกสถานที่ของศิลปิน ไพโรจน์ พิชฐ์เมธากุล.....	18
ภาพที่ 9 รูปภาพผลงาน Peak, Thai homeless in New York, Deceased in October in USA, 2017, Acrylic on canvas, 121 x 92 ซม.....	19
ภาพที่ 10 รูปภาพผลงาน Glen Roy Samuel, San Francisco, 2014, Acrylic on paper, 111.5 x 77 ซม.....	19
ภาพที่ 11 รูปภาพศิลปิน Kenny Nguyen.....	21
ภาพที่ 12 รูปภาพผลงาน ชื่อผลงาน Invisible man เทคนิค Relief on paper ขนาด 66 x 45 ซม.	21
ภาพที่ 13 ชื่อผลงาน Homelessness เทคนิค acrylic on canvas ขนาด 121 x 91 ซม.	22
ภาพที่ 14 ชื่อผลงาน Untitled เทคนิคmixed media on canvas ขนาด 27 x 21 ซม.....	22
ภาพที่ 15 รูปภาพหนึ่งผลงานวิดีโอสั้นของ Banksy “God bless Birmingham”	24
ภาพที่ 16 รูปภาพผลงานกราฟฟิตี้ “Keep your coins, I want change”	24
ภาพที่ 17 รูปถ่ายจากการลงพื้นที่สำรวจบริเวณย่านวัดพระงาม-สถานีรถไฟจังหวัดนครปฐม	27
ภาพที่ 18 รูปถ่ายจากการลงพื้นที่สำรวจบริเวณรอบองค์พระปฐมเจดีย์-ชอยต้นสน.....	27
ภาพที่ 34 รูปภาพแสดงทัศนธาตุเส้น.....	28

ภาพที่ 35	รูปภาพแสดงทัศนธาตุรูปทรง.....	29
ภาพที่ 36	รูปภาพแสดงทัศนธาตุสี บรรยากาศ.....	30
ภาพที่ 37	รูปภาพแสดงทัศนธาตุพื้นผิว.....	31
ภาพที่ 19	รูปถ่ายภาพแสดงตัวอย่างภาพร่างต้นแบบการวาดลายมือ.....	33
ภาพที่ 20	รูปถ่ายภาพแสดงตัวอย่างภาพร่างต้นแบบผ่านการเพิ่มเติมบนคอมพิวเตอร์.....	33
ภาพที่ 21	ภาพถ่ายแสดงขั้นตอนการคัดลอกภาพต้นแบบและการสร้างร่องรอยบนแม่พิมพ์.....	34
ภาพที่ 22	รูปถ่ายร่องรอยแม่พิมพ์แกะไม้ แผ่นไม้เอ็มดีเอฟ (Medium Density Fiber Board).....	35
ภาพที่ 23	รูปถ่ายร่องรอยแม่พิมพ์แกะไม้ แผ่นไม้อัดยาง (Plywood).....	36
ภาพที่ 24	รูปถ่ายร่องรอยแม่พิมพ์แกะไม้ แผ่นกระดาษอัด (Hardboard).....	36
ภาพที่ 25	ภาพถ่ายแสดงขั้นตอนการเตรียมและกลั่นสีบนแม่พิมพ์.....	37
ภาพที่ 26	ภาพถ่ายแสดงขั้นตอนการนำแม่พิมพ์วางบนแผ่นวางตำแหน่งกับกระดาษพิมพ์งาน.....	38
ภาพที่ 27	ภาพถ่ายแสดงขั้นตอนการนำกระดาษและแม่พิมพ์เข้าไปยังแท่นพิมพ์.....	38
ภาพที่ 28	ภาพถ่ายแสดงขั้นตอนการทำความสะอาดอุปกรณ์.....	39
ภาพที่ 29	แผนภาพสรุปขั้นตอนการสรรค์สร้างตัดแปลงจากแผนภาพไดอะแกรม-เวนน์.....	40
ภาพที่ 30	ภาพถ่ายเครื่องมืออุปกรณ์ในการแกะสร้างร่องรอยบนแม่พิมพ์.....	42
ภาพที่ 31	ภาพถ่ายอุปกรณ์ในกระบวนการเตรียมพิมพ์.....	42
ภาพที่ 32	ภาพถ่ายลักษณะแผ่นไม้วางตำแหน่งรูปตัวแอล (L).....	43
ภาพที่ 33	ภาพถ่ายลักษณะแท่นพิมพ์ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut Press).....	43
ภาพที่ 38	ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1.....	45
ภาพที่ 39	ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1.....	46
ภาพที่ 40	ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1.....	47
ภาพที่ 41	ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1.....	48
ภาพที่ 42	ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1.....	49
ภาพที่ 43	ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1.....	50

ภาพที่ 44 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1.....	51
ภาพที่ 45 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2.....	53
ภาพที่ 46 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2.....	54
ภาพที่ 47 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2.....	55
ภาพที่ 48 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2.....	56
ภาพที่ 49 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2.....	57
ภาพที่ 50 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2.....	58
ภาพที่ 51 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2.....	59
ภาพที่ 52 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2.....	60
ภาพที่ 53 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2.....	61
ภาพที่ 54 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2.....	62
ภาพที่ 55 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2.....	63
ภาพที่ 56 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2.....	64
ภาพที่ 57 ผลงานชุดวิทยานิพนธ์.....	66
ภาพที่ 58 ผลงานชุดวิทยานิพนธ์.....	67
ภาพที่ 59 ผลงานชุดวิทยานิพนธ์.....	68
ภาพที่ 60 ผลงานชุดวิทยานิพนธ์.....	69
ภาพที่ 61 ผลงานชุดวิทยานิพนธ์.....	70
ภาพที่ 62 ผลงานชุดวิทยานิพนธ์.....	71

บทที่ 1

บทนำ

ชีวิตบนพื้นที่สาธารณะในปัจจุบันมักปะปนไปด้วยภาพลักษณ์ของคนไร้บ้านควบคู่ไปกับวิถีชีวิตสังคมเมือง ในประเทศไทยยังเป็นเรื่องที่สังคมมองด้วยมายาคติที่ซ่อนอยู่ภายใต้ความคิดความเชื่อของสังคมไทยซึ่งหมายถึง ความเชื่อที่ตายตัว ผ่านเรื่องเล่า เรื่องราวที่เชื่อตาม ๆ กันมา ที่ไม่ได้ตรงไปตรงมา แต่กลับเป็นความหมายที่สองที่ถูกยกระดับขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับระบบอำนาจกลุ่มคนที่มีความอำนาจมากกว่า และกดทับคนที่มีอำนาจน้อยกว่าในสังคม จนไปกำหนดความเป็นจริงหรือกลายเป็นมาตรฐานของสังคม (อนรรฆ พิทักษ์ธานิน และคณะ, 2559) ว่าคนไร้บ้านเป็นอันตรายเสี่ยงต่อการก่ออาชญากรรม ชี้แจง ไม่มีศักยภาพในการทำงาน สติไม่ดี การที่ผู้คนไม่ได้เข้าใจถึงข้อเท็จจริงของคนไร้บ้าน และยังคงมองข้ามโดยที่ไม่ปรับความเข้าใจแล้วคนส่วนมากมักเลือกที่จะมองผ่านไม่สนใจ เนื่องจากที่คนไร้บ้านมีภาพลักษณ์ทางกายภาพที่ขาดการดูแลจากตนเอง คนรอบข้างและการใช้วิถีชีวิตที่แตกต่างจากบุคคลทั่วไปบวกกับความเชื่อความเชื่อในมาตรฐานของสังคมที่มีต่อคนไร้บ้าน จึงก่อให้เกิดเป็นปัญหามุมมองทางลบอันเป็นเหตุให้เกิดภาพลักษณ์ที่สะท้อนกดทับวิถีชีวิตของสังคมคนไร้บ้าน กลุ่มคนไร้บ้านมักพบเจอในเมืองใหญ่ต่าง ๆ ที่เป็นศูนย์กลางแหล่งรวมเศรษฐกิจ การคมนาคม ที่ก้าวหน้ามีการพัฒนา ซึ่งในประเทศไทยเมืองหลวงคือกรุงเทพมหานครที่เป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม อุตสาหกรรม ประชากร และจากการศึกษาข้อมูลหนังสือ บทความ คนไร้บ้านส่วนใหญ่ใช้ชีวิตอยู่บนพื้นที่สาธารณะ เช่น สถานีขนส่ง สวนสาธารณะ สวนสุขภาพ ลานอเนกประสงค์ (อัจฉรา รัญญิตธรรม, 2559) เป็นเรื่องที่น่าเห็นใจกับคนไร้บ้านที่ต้องพิสูจน์ความเป็นมนุษย์ของตนเองแก่สังคม ทั้งที่จริงแล้วในกลุ่มคนไร้บ้านความเป็นมนุษย์ ความเป็นคนก็มีทั้งดีและเลวปะปนกันเช่นคนปกติที่มีความพยายามในการที่จะมีชีวิตอยู่อย่างสุขสบายแต่เพียงแค่ว่าพวกเขาอาจจะขาดโอกาสประสบกับปัญหาภายในจิตใจ การตัดสินใจที่ผิดพลาดโดยขาดความช่วยเหลือจากครอบครัว สังคมคนรอบข้าง จึงต้องการเสนอผลงานศิลปะภาพพิมพ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับคนไร้บ้านประหนึ่งว่าเป็นมนุษย์บนพื้นที่สาธารณะ ให้ผู้คนได้สนใจในมุมมองอื่นที่เพิ่มขึ้นจากเดิม และความเข้าใจถึงโครงสร้างภายในทางสังคม ไม่เช่นนั้นสังคมคนไร้บ้านก็จะพบเจอกับปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้อย่างเข้าใจกันทั้งสองฝ่าย ซึ่งจะยิ่งทำให้เราไม่ได้ช่วยเหลือระหว่างกันแล้วปล่อยให้มันเป็นหน้าที่ของภาครัฐฝ่ายเดียวเพราะปัจจุบันทางสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ได้ให้ความรู้แก่ประชาชนและให้ความช่วยเหลือแก่สังคมคนไร้บ้านซึ่งเป็นเรื่องที่ดีถ้าทั้งสองฝ่ายต่างเข้าใจประเด็นปัญหาและเหตุผลของความหลากหลาย

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิถีชีวิตคนไร้บ้านดำเนินอยู่บนพื้นที่สาธารณะทางสังคมมนุษย์ โดยมีสภาพแวดล้อมของเมืองเป็นสิ่งสะท้อนความวุ่นวาย แรงขับเคลื่อน การหมุนวน เคลื่อนที่อยู่ตลอดเวลา ซึ่งขัดแย้งกับสภาพการดำเนินชีวิตของคนไร้บ้าน สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกที่แตกต่างระหว่างมนุษย์กับพื้นที่สาธารณะ วัตถุประสงค์ในการใช้งานที่แตกต่างกัน ความสัมพันธ์ในพื้นที่ของคนธรรมดา กับคนไร้บ้านที่แตกต่างกัน ทำให้รู้สึกถึงเหตุการณ์ที่กำลังสวนกระแสกันในแต่ละขณะเวลากับท่าทีความเชิงซ้ำและนิ่งเฉยที่แสดงถึงภาวะความเป็นปัจเจกบุคคลบนโครงสร้างสังคมเมือง สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อข้าพเจ้าให้ได้รู้สึกถึงความเหมือนกันของตนเองกับคนไร้บ้าน ณ ช่วงเวลาที่ตัวเรากำลังใช้ชีวิตบนพื้นที่สาธารณะเดียวกันแต่เหมือนกับว่าเราไม่ได้อยู่ร่วมกัน คนไร้บ้านส่วนหนึ่งมาจากการประสบปัญหาทางเศรษฐกิจที่มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว วัฒนธรรมทางสังคมและครอบครัว ทำให้ต้องออกมาใช้ชีวิตเป็นคนไร้บ้าน จำนวนของคนไร้บ้านที่เพิ่มมากขึ้นเชื่อมโยงกับสภาวะความเจริญทางเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ทางสังคมในเมื่อผู้คนไม่มีการปรับเปลี่ยนไปตามวัฒนธรรมแบบใหม่ จึงต้องเป็นเหยื่อของวัฒนธรรมแบบเก่าที่ถูกทำลาย กลายเป็นผู้ลี้ภัยทางวัฒนธรรมที่อยู่ในความสัมพันธ์ทางสังคมของคนไร้บ้านที่สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ (บุญเลิศ วิเศษปรีชา, 2560) ปัญหาที่คนไร้บ้านเองนั้นพบเจอทั้งในเรื่องของความเหลื่อมล้ำทางสังคม การเข้าถึงบริการของรัฐ ด้านสุขภาพ เพราะคนเหล่านี้ส่วนใหญ่ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนที่เป็นเครื่องมือระบุตัวตนและรับรองสิทธิขั้นพื้นฐาน ก่อเกิดเป็นจุดบอด มีโอกาสในการได้รับมุมมองทัศนคติด้านลบ การกระทำที่ไม่เหมาะสม คำพูดที่เหยียดหยามไม่ได้รับความเป็นธรรม ถูกละเลยในพื้นที่สังคมอันหม่นเทา ในปัจจุบันก็ได้มีสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ได้ให้ความรู้ความช่วยเหลือทางด้านสาธารณสุขแล้วยังมีหนังสือเรื่องราว บทความ งานวิจัย ที่ให้ความเข้าใจในวิถีชีวิตของคนไร้บ้านมากมาย สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าคนไทยให้ความสนใจและกำลังทำให้ผู้คนเกิดความตระหนักรู้มากยิ่งขึ้น รวมไปถึงสื่อในรูปแบบผลงานศิลปะร่วมสมัยที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตและภาพสะท้อนของคนไร้บ้าน (Homeless) นำมาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะ

จากแรงผลักดันนี้ทำให้ข้าพเจ้าเกิดความรู้สึกที่ต้องการจะนำเสนอผลงานศิลปะที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับคนไร้บ้านประหนึ่งว่าเป็นมนุษย์บนพื้นที่สาธารณะผ่านมุมมองความคิดของผู้สร้างสรรค์กับผลผลิตที่สังคมส่งต่อไปยังคนไร้บ้านผ่านมายาคติ (myth) จากแนวคิดทฤษฎีที่อยู่ในกลุ่มโครงสร้างสัญวิทยา (Structural Semiology) ที่ว่าด้วย โรลิ่งด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) เพราะมายาคติคือ สัญลักษณ์ของสิ่งที่เราเชื่อดังนั้น ความเชื่อจึงถูกกลบฝังได้หากมีความรู้ความเชื่อชุดใหม่เกิดขึ้น แต่ในขณะที่มายาคตินั้น เป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่คนในสังคมสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการขัดเกลาทางสังคม และเพื่อให้ยากต่อการเข้าถึงความจริงในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งถูกกลบเกลื่อนให้เป็นที่รับรู้เสมือนว่าเป็นธรรมชาติ ในอีกระดับหนึ่งมายาคติยังมีผลกระทบต่อชีวิตทางสังคมของคนเราที่รุนแรงกว่า

ความเชื่อ อีกทั้งยังขัดเกลาคำความรู้ ความเชื่อ สัมผัส และการปฏิบัติของคนอื่น ๆ เพื่อให้มายาคตินั้น ดำรงและทำหน้าที่รับใช้ผู้มีอำนาจในสังคมอีกด้วย (นพพร ประชากุล, 2544) ในรายงานวิจัยการสำรวจข้อมูลทางประชากรเชิงลึกของคนไร้บ้านในเขตกรุงเทพมหานครและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง ที่ว่าด้วยเรื่องนิยามและมายาคติกับความเป็นจริงของคนไร้บ้านในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขียนโดย รณภูมิ สามัคคีคารมย์ได้เสนอผลการสำรวจของโครงการฯ จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเท็จจริงกับความคิดทางมายาคติดังตัวอย่างหนึ่งว่ามายาคติ: คนไร้บ้านเป็นคนอันตราย เสี่ยงต่ออาชญากรรม ข้อเท็จจริง: จากการสำรวจกลับพบข้อมูลที่น่าตกใจว่า คนไร้บ้านร้อยละ 32.5 เคยมีประสบการณ์ช่วงใช้ชีวิต เป็นคนไร้บ้านตกเป็นเหยื่อของการละเมิดและความรุนแรง จากคนในสังคม เช่น ผู้ใช้สารเสพติด วัยรุ่นที่คึกคะนอง หรือ อันธพาล และร้อยละ 41.4 เคยขอความช่วยเหลือจากตำรวจ คนไร้บ้านด้วยกัน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น ดังนั้นมายาคติที่เชื่อว่า คนไร้บ้านเป็นคนอันตราย เสี่ยงต่ออาชญากรรม จึงไม่ใช่ความจริงทั้งหมด กลับกันพวกเขาคือเหยื่อของความรุนแรงที่ยากต่อการขอความช่วยเหลือ และสนับสนุนจากสังคม และรัฐ สอดคล้องจากการศึกษาของสหรัฐอเมริกาที่พบว่า คนไร้บ้านคือเหยื่อมากกว่าผู้กระทำ ซึ่งยังถูกกระทำจากระบบโครงสร้าง และนโยบายที่ลดทอนความเป็นมนุษย์ การทอดทิ้ง โดยเฉพาะคนไร้บ้านที่เป็นผู้หญิง วัยรุ่น และเด็ก ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้พบ ผู้หญิงถึงร้อยละ 18.2 เพศทางเลือกจากการสังเกต ร้อยละ 1.8 (อนรรฆ พิทักษ์ธานิน และคณะ, 2559) การรับรู้ข้อมูลหรือความเชื่อจากมายาคติจึงเป็นสิ่งที่ทำให้เราไม่ได้ช่วยเหลือ อีกทั้งยังเป็นการกดสถานะความเป็นคนต่อสังคมคนไร้บ้านอีก ความเข้าใจว่าการใช้ชีวิตแบบคนไร้บ้านเป็นวิถีชีวิตแบบหนึ่งของมนุษย์ที่ต่างคนก็ต้องเผชิญชะตากรรมความทุกข์ ความสุขที่แตกต่างกันเพียงแต่ความหนักหนาของปัญหานั้นแตกต่างกันออกไป รูปแบบผลงานที่สร้างสรรค์นั้นจะแทรกซึมไปด้วยภาพลักษณ์วิถีชีวิตของคนไร้บ้าน สภาพแวดล้อมที่แสดงถึงความเป็นปัจเจกกับบรรยากาศการปะปนกันของความเป็นธรรมชาติแวดล้อม จุดมุ่งหมายทางความคิดที่จะนำเสนอมุมมองของมนุษย์ที่หลอมรวมอยู่ในระบบโครงสร้างเดียวกันทางสังคม สลายความกลัวภายในจิตใจ เพราะต้องการให้สังคมเปิดใจยอมรับทำความเข้าใจเสียก่อน และการตัดสินใจเพียงภาพลักษณ์ภายนอกที่คนไร้บ้านมีสถานภาพแตกต่างจากคนมีที่พักพิง ที่มีความพร้อมทางสาธารณูปโภคในการทำกิจกรรมประจำวันขั้นพื้นฐานไป คนรอบข้างที่ช่วยเหลือ แล้วจึงสำรวจจิตใจของตนเองกับความคิดสงสัยในวิถีชีวิตกลุ่มคนไร้บ้านเหล่านั้นบนความเป็นเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

นำเสนอภาพความคิดมุ่มมองที่เป็นส่วนตัวของข้าพเจ้าที่มีต่อคนไร้บ้านผู้ซึ่งดำเนินชีวิตประจำวันบนพื้นที่สาธารณะ แสดงให้เห็นถึงการมีอยู่อย่างหลากหลายของมุ่มมองที่มนุษย์คนหนึ่งจะสามารถมีต่อเพื่อนมนุษย์อีกคนหนึ่งได้ ซึ่งแต่ละคนมีความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันโดยละไปซึ่ง คำจำกัดความหรือกรอบกำหนดที่บอกว่าหากมีสิ่งเหล่านั้นครบแล้วจะสมบูรณ์ซึ่งความเป็นคน พร้อมกับสำรวจถึงผลกระทบภายในจิตใจเชื่อมโยงกับโครงสร้างระบบพื้นที่ทางสังคม ในการสร้างสรรค์ศิลปะภาพพิมพ์ (Graphic Art) เป็นวิธีการใช้สื่อสะท้อนอารมณ์ในรูปแบบลัทธิสำแดงพลังอารมณ์ (Expressionism) แต่ละขณะเวลาชีวิตของข้าพเจ้าผ่านคนไร้บ้าน ถ่ายทอดมุ่มมองสะท้อนภาพการใช้พื้นที่สาธารณะเดียวกันแต่มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงในการทำงาน การใช้สีสันที่กระตุ้นเพื่อให้เกิดการดึงดูดต่อสายตของผู้รับชมพร้อมกับการซ้อนทับกันในแต่ละชั้นที่มีการแทรกสีเข้าไปชวนให้ผู้คนเข้าสู่ถึงรายละเอียด ที่การแกะไม้ที่มาจากเครื่องมือเจียร ทำให้เกิดที่การแกะที่มีลักษณะพิเศษตามแต่ชนิดของหัวสว่านเพื่อทดแทนลักษณะการแกะไม้ที่มือทำไม่ได้ และสร้างพื้นผิวที่ตอบสนองต่ออารมณ์ของผู้สร้างสรรค์ วิธีการเหล่านี้เป็นเพียงขั้นตอนเบื้องต้นที่จะสร้างสรรค์ผลงาน ภาพที่ต้องการจะสื่อให้เห็นถึงมุ่มมองอารมณ์ความรู้สึกของการสร้างสรรค์ที่ต้องการส่งต่อให้ผู้รับ

ข้าพเจ้ามีความคาดหวังว่าผลงานศิลปะภาพพิมพ์ในเทคนิคแกะไม้ชุดนี้จะสร้างแรงบันดาลใจแก่สังคมได้ตระหนักรู้พร้อมทั้งให้ผู้คนได้เปิดกว้างที่จะยอมรับ และเข้าใจถึงปัญหาที่นอกเหนือจากภาพลักษณ์ภายนอกภายใต้ในความหลากหลายของความเป็นมนุษย์และพื้นที่สภาพแวดล้อม กลุ่มคนไร้บ้านมีวิถีชีวิตที่เรียกได้ว่ามีความสวนทางแตกต่างไปจากสังคมนั้นที่จริงแล้วมาจากเหตุใด พร้อมกับความหวังทำให้คนไร้บ้านได้มีความหวัง กำลังใจ ในการใช้ชีวิตตามทางของตนเองแล้วยังสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเท่าเทียมกันในทางความรู้สึกได้

สมมติฐานของการศึกษา

สร้างสรรค์ผลงานศิลปะภาพพิมพ์แกะไม้ (woodcut) สีน้ำมัน 2 มิติ ที่แสดงถึงการอุปมาภาพลักษณ์ของข้าพเจ้าแทนคนไร้บ้านในอีกมุ่มมองหนึ่งตามแบบวิถีชีวิตที่สวนกระแสทางสังคม ภาพสะท้อนของการหาหนทางการดำเนินชีวิตผ่านสิ่งของที่สังคมไม่ใช้และทิ้งไว้เป็นขยะวิถีชีวิตบางช่วงเวลาของคนไร้บ้าน เส้นทางความสันโดษในการใช้ชีวิตในแบบที่มีอิสรภาพทางจิตใจ เพื่อสร้างความเข้าใจในความหลากหลายทางมนุษย์ก่อให้เกิดความเปิดกว้าง แตกต่าง และคิดสงสัยถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในการอยู่ร่วมกันทางโครงสร้างสังคม

วัตถุประสงค์และแนวความคิด

1. ด้านเนื้อหา นำเสนอวิถีของคนไร่บ้านที่ผ่านการเปลี่ยนแปลงมุมมองความคิดของข้าพเจ้า เป็นผลงานทำให้ผู้คนได้ให้ภาพลักษณ์ในอีกความหมายหนึ่งหวังไว้ว่าจะทำให้สังคมเกิดความสนใจ และเข้าใจคนไร่บ้านในสถานภาพความเชื่อมโยงกันของสังคมมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งเกิดมุมมอง ภาพลักษณ์ใหม่ โดยผ่านประสบการณ์ของผู้ศึกษาจากการที่ได้ลงพื้นที่สำรวจคนไร่บ้านในบริเวณ สถานที่ต่าง ๆ และเรื่องราวตามในหนังสือ สื่อ เอกสาร บทความที่เกี่ยวข้อง รวมเข้ากับความคิด ความรู้สึกภายในจิตของตนเองที่เข้าถึงสภาวะของความสันโดษที่สวนทางกับกระแสของสภาพสังคม เมืองและการปรับทัศนคติของการดำเนินชีวิตในรูปแบบของคนไร่บ้าน

2. ด้านรูปแบบ สร้างสรรค์ภาพในรูปแบบศิลปะลัทธิสำแดงพลังอารมณ์ (Expressionism) 2 มิติที่สะท้อนภาพลักษณะรูปทรงของมนุษย์ซึ่งมีต้นแบบจากคนไร่บ้านในพื้นที่สาธารณะโดยจะมีเพียง แค่รูปร่างที่ประกอบกันให้มีความคล้ายกับลักษณะของมนุษย์ ที่เกิดจากการอุปมาตนเองกับคนไร่บ้าน เกิดขึ้นจากความรู้สึกสะเทือนใจตามอารมณ์ความรู้สึกที่สัมผัสจากภาพทางสายตาผ่านการแสดงออก ถึงความรู้สึกภายในจิตใจ แทรกเข้ากับวิถีการดำเนินชีวิตของคนไร่บ้านถ่ายทอดไปยังภายในภาพ ผลงาน

3. ด้านเทคนิค สร้างสรรค์ผ่านกระบวนการภาพพิมพ์แกะไม้ (woodcut) เป็นเทคนิคหลักที่ สร้างองค์รวมของรูปภาพไว้ซึ่งจะใช้ทัศนธาตุ เส้น รูปทรง สี พื้นที่วาง เป็นตัวที่ทำให้คงความเป็น ลักษณะพิเศษของภาพพิมพ์แกะไม้ไว้อยู่ ความเป็นระเบียบแบบแผน และการทับซ้อนกันของสีจะทำให้เกิดรูปทรงใหม่ขึ้น ซึ่งจะใช้อุปกรณ์เครื่องแกะสว่านสายอ่อนเป็นหลักในการสร้างสรรค์ โดย สามารถปรับเปลี่ยนดอกหัวสว่านได้ตามลักษณะเฉพาะที่ต้องการในการแกะให้เกิดเป็นพื้นผิวตาม รูปทรงต่าง ๆ การใช้โทนสีคู่ตรงข้ามที่แทรกอยู่ในแต่ละลำดับขั้นของการพิมพ์ เพื่อก่อให้เกิดความรู้สึก ของแรงขับเคลื่อนไหวในการดำรงชีวิต จังหวะของการดิ้นรนการมีชีวิตของบุคคลในพื้นที่สาธารณะ

ขั้นตอนการศึกษา

ศึกษาจากข้อมูลข่าวสาร บทความ วิจัย หนังสือ ทางสื่อออนไลน์เกี่ยวกับเรื่องราวของคนไร่ บ้านรวมถึงเนื้อหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการสร้างสรรค์ ลงพื้นที่สังเกตพฤติกรรมคนไร่บ้านพร้อมกับ เก็บภาพสถานที่ตามสาธารณะ รวบรวมข้อมูลทำการวิเคราะห์ถึงปัญหาเรื่องราววิถีชีวิตของคนไร่บ้าน รวมเข้ากับมุมมองของตนเอง การคัดกรองข้อมูลจากหลักฐานที่ผู้วิจัยได้เก็บมาเพื่อนำมาประกอบ เป็นผลงานสร้างสรรค์

คำนิยามศัพท์

1. Homeless คำใช้เรียกแทนกลุ่มคนไร้ที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง ร้อนเร่พเนจร
2. Woodcut เทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้หนึ่งที่อยู่ใ้กระบวนการของภาพพิมพ์ผิวนูน (Relief Printing) โดยใช้เครื่องมือการแกะต่างสร้างร่องรอยบนแม่พิมพ์
3. Graphic Art ศิลปะภาพพิมพ์ที่มีกระบวนการสร้างสรรค์แบ่งตามประเภทของแม่พิมพ์ได้ 4 ประเภทได้แก่แม่พิมพ์ผิวนูน (Relief Process) แม่พิมพ์ร่องลึก (Intaglio Process) แม่พิมพ์พื้นราบ (Planer Process) แม่พิมพ์ฉลุ (Stencil Process)
4. Expressionism ศิลปะแสดงออกนิยมหรือศิลปะเอ็กซ์เพรสชันนิส มุ่งเน้นแสดงอารมณ์ความรู้สึก ภายในด้วยสาระที่เกี่ยวกับสังคมการระบายสีและการใช้สีรุนแรงตรงไปตรงมา นิยมระบายสีทับซ้อน เพื่อแสดงภาวะความรู้สึกลึกๆ รูปทรงที่ปรากฏอาจปรับไปตามกระบวนการระบายสีอย่างอิสระ
5. มายาคติ การสื่อความหมายผ่านเรื่องเล่า ตำนาน (myth) คติความเชื่อ ซึ่งมาด้วยการอธิบายข้อเท็จจริงและความเป็นไปตามธรรมชาติในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพิ่มเติม กลบเกลื่อน เปลี่ยนแปลง กำหนดการรับรู้ให้เสมือนว่าเป็นเรื่องธรรมชาติปกติจนกลายเป็นสิ่งประกอบสร้างทางวัฒนธรรม

บทที่ 2

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงาน

จุดเริ่มต้นจากการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะภาพพิมพ์แกะไม้ในวิทยานิพนธ์ภายใต้หัวข้อ มนุษย์บนพื้นที่สาธารณะ (Human on public space) เกิดจากความรู้สึกถึงประสบการณ์ของการดำเนินชีวิตที่ข้าพเจ้าได้รับการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมในชีวิตประจำวัน ส่งผลกระทบถึงระยะห่างที่ไม่แตกต่างจากคนไร้บ้านซึ่งทำให้เกิดมุมมองที่ว่าบ้านไม่ใช่สถานที่พักพิงแต่คือผู้คน ครอบครัวยุติธรรมในพื้นที่เดียวกัน จึงเป็นความรู้สึกภายในจิตใจที่รบกวนความคิดสงสัยในการมีวิถีชีวิตอย่างกลุ่มคนไร้บ้าน การเดินทางของการอยู่อาศัยในสังคมเมืองของตนเองจะอยู่ในรูปแบบไหน โดยได้ศึกษาข้อมูลจาก เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคนไร้บ้าน เอกสารเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับด้านมานุษยวิทยา ข้อมูลในการสร้างสรรค์เป็นส่วนประกอบที่เชื่อมโยงเนื้อหาผลงานที่เกิดจากการอุปมาตนเองเข้ากับเรื่องราวองค์ความรู้ของคนไร้บ้าน รวมถึงอิทธิพลทางสภาพแวดล้อมภายใต้สภาวะจิตใจ ความรู้สึกการรับรู้ อิทธิพลที่ได้รับจากศิลปิน อิทธิพลลัทธิทางศิลปะ

การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคนไร้บ้าน

นิยามศัพท์คนไร้บ้าน

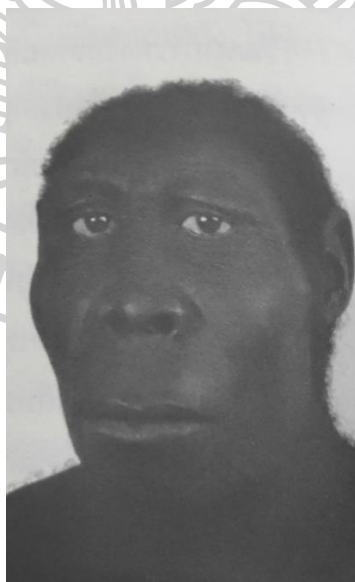
คำนิยามของคนไร้บ้านได้มีเอกสารการวิจัยการสำรวจข้อมูลทางประชากรเชิงลึกของคนไร้บ้านได้ให้คำนิยามศัพท์ที่กล่าวไว้ว่าคนไร้บ้าน คือ *กลุ่มคนที่ไร้ที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยหรือโครงสร้างกำบังและสามารถพบได้บนพื้นที่สาธารณะ หรือพื้นที่ที่ตอบสนองความต้องการของคนไร้ที่อยู่อาศัย อาทิ ศูนย์พักพิง หรือสถานที่แจกอาหารและไม่อิงอยู่กับช่วงเวลาของการกลายเป็นคนไร้บ้าน ทั้งนี้ ความหมายของคนไร้บ้านตามนิยามดังกล่าวจะมีลักษณะที่กว้างที่สุด และสามารถครอบคลุมทั้ง กลุ่มคนไร้บ้านชั่วคราว กลุ่มคนไร้บ้านถาวร รวมถึงกลุ่มที่กำลังจะเปลี่ยนจากคนไร้บ้านชั่วคราวมาเป็นกลุ่มคนไร้บ้านถาวร ตามมิติวัฒนธรรมที่คนในกรุงเทพมหานครรับรู้และเข้าใจ (อนรรฆ พิทักษ์ธานิน และคณะ, 2559) พร้อมทั้งข้อมูลเชิงลึกที่เป็นตัวสนับสนุนให้แก่ผู้ค้นคว้าสนใจได้รับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับคนไร้บ้านเพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น*

สาเหตุของการเป็นคนไร้บ้าน

สาเหตุของการมาเป็นคนไร้บ้านมีความซับซ้อนและแตกต่างกันออกไปจากรายงานการสำรวจข้อมูลเชิงลึกของอนรรม พัทธ์ชัย กล่าวว่า “อันดับแรกที่คนไร้บ้านรายงานว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้พวกเขาต้องออกมาใช้ชีวิตนอกบ้าน จะพบว่า กลุ่มคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่เพิ่งออกมาน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ปี รายงานว่าพวกเขามีปัญหาหรือทะเลาะกับคนในครอบครัว ญาติพี่น้อง เป็นอันดับแรก รองลงมาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ คือ ไม่มีงานทำ ตกงาน ถูกไล่ออกจากงาน และอันดับสามคือปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งทำให้เห็นได้ว่าครอบครัว ญาติพี่น้องมีส่วนสำคัญในการที่ทำให้เกิดสถานะของคนไร้บ้าน” ซึ่งประเด็นหนึ่งในทางเลือกของวิถีชีวิต “การตัดสินใจที่จะออกมาใช้ชีวิตเป็นคนเร่รอนไปตามที่สาธารณะของคน ๆ หนึ่ง ย่อมมีหลากหลายปัจจัยที่ทับซ้อนและเชื่อมโยงกันอยู่ กล่าวคือ คนไร้บ้านแต่ละคนถูกแรงผลักดันจากหลายปัจจัยที่เติมซ้อนทับกัน ทำให้ต้องกลายเป็นคนไร้บ้าน” (บุญเลิศ วิเศษปรีชา, 2552) นอกจากนี้การจำแนกเป็นเหตุผลทางเศรษฐกิจหรือเหตุผลทางครอบครัว ก็เป็นอีกประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเชื่อมโยงกัน เนื่องจากยังมีการรายงานถึงสาเหตุของปัญหาจนทำให้ต้องออกมาใช้ชีวิตนอกบ้านที่ส่งผลกระทบต่อทั้งสาเหตุด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมหรือด้านครอบครัว ได้แก่ ความพิการ การเป็นผู้สูงอายุ ติดโรคเรื้อรัง ต้องคดีหรือติดคุก และประเด็นเกี่ยวกับเพศสภาพ ซึ่งบางปัจจัยสามารถตีความได้ว่าเชื่อมโยงไปถึงสถานะความมั่นคงทางเศรษฐกิจของบุคคลนั้น ๆ จนไม่สามารถรับมือกับค่าใช้จ่ายของการมีที่อยู่มั่นคงถาวรได้ไหวจึงต้องออกมาเป็นคนไร้บ้าน (อนรรม พัทธ์ชัยธานิน และคณะ, 2559) จากการที่กลุ่มผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สังเกตการณ์และสัมภาษณ์กลุ่มคนไร้บ้านในบริเวณสถานีหัวลำโพงก็ได้พบวากลุ่มคนไร้บ้านเหล่านี้ถึงแม้จะออกมาด้วยเพราะเหตุผลจากครอบครัวเป็นส่วนใหญ่แต่ก็ยังมีความรู้สึกที่คิดถึงอยากที่จะกลับไปหาลูกหลานบ้านของตนเอง แต่เนื่องจากความซับซ้อนทางความรู้สึกของจิตใจของมนุษย์มีการตัดสินใจและต้องเลือกทางที่คิดว่าดีสำหรับตัวเองเสมอ เพราะฉะนั้นจะด้วยเหตุผลหรือสาเหตุอันใดกลุ่มคนไร้บ้านก็ยังต่อสู้และดิ้นรนในการมีชีวิตในแบบที่ตนเองได้เลือกไว้แต่ในอีกกลุ่มหนึ่งคือคนที่ไม่ได้มีความตั้งใจหรือเลือกที่จะออกมาเผชิญโลกเป็นเรื่องที่หน้าเห็นใจเพราะจากการใช้ชีวิตเป็นคนไร้บ้านไม่ว่าจะเป็นอายุหรือเพศไหนก็ย่อมใช้ชีวิตได้อย่างยากลำบากเนื่องจากปัญหาที่ต้องพบเจอจากทั้งทางธรรมชาติและสังคมนั้นแตกต่างกันสถานการณ์ในการรับมือกับปัญหาที่เข้ามาไม่เท่ากัน

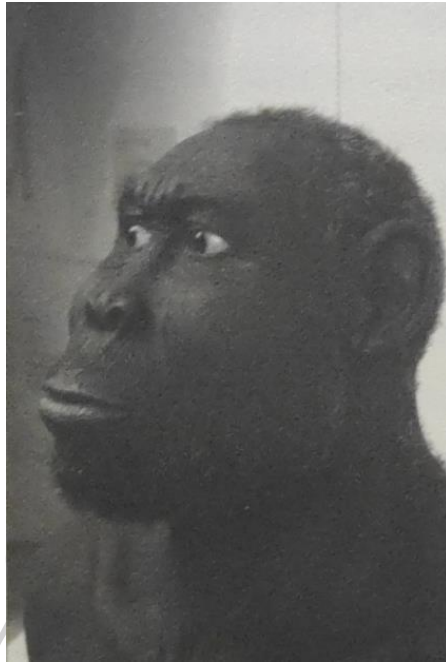
ข้อมูลเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับด้านมานุษยวิทยา

ภาพวิถีชีวิตของคนไร่บ้านส่งผลกระทบต่อความรู้สึกภายในจิตใจด้านความแตกต่างหลากหลายของมนุษย์ซึ่งทำให้ข้าพเจ้าได้ศึกษาข้อมูลทางด้านมานุษยวิทยายิ่งขึ้น ในหนังสือเซเปียนส์ (Yuval Noah Harari, 2561) แปลโดย ดร.นำชัย ชีววิวรรธน ได้กล่าวว่า “สัตว์ที่ไม่สลักสำคัญ” ทำให้เห็นถึงมุมมองความเป็นมนุษย์ที่มีวิวัฒนาการ และเปลี่ยนแปลงอย่างยาวนานกว่า 2.5 ล้านปี ซึ่งทำให้ข้าพเจ้าได้รับรู้แล้วมองย้อนกลับไปถึงพฤติกรรมความต้องการ สัญชาตญาณ ของตนเองที่เป็นมนุษย์บนความสัมพันธ์ภายใต้ระบบโครงสร้างทางสังคมได้มากขึ้น การส่งต่อสปีชีส์ (species) ในสกุลของโฮโมเซเปียนส์ (Homo sapiens) มนุษย์ผู้มีสติปัญญาความรู้ จึงเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์มีความคิด ความรู้สึกที่สลับซับซ้อนมากกว่าสิ่งมีชีวิตอื่น การที่มนุษย์อย่างเราสามารถบอกเล่าเรื่องราวผ่านประสบการณ์ได้อย่างละเอียดจึงเป็นการถ่ายทอดข้อมูลประสบการณ์ร่วมได้หลากหลายกว่าสัตว์ต่างสปีชีส์ ความแตกต่างหลากหลายของสิ่งมีชีวิตจะเห็นได้ถึงต้นตอสายพันธุ์ที่ผ่านการผสมผสาน และวิวัฒนาการมาจากจุดร่วมเดียวกันดังภาพหุ่นจำลองของมนุษย์ที่มีความคล้ายคลึงกับวานร ภายภาพเหล่านี้จึงเป็นตัวช่วยในรูปแบบการถ่ายทอดภาพลักษณะแทนมนุษย์ที่ถูกตัดทอนภายในผลงานวิทยานิพนธ์

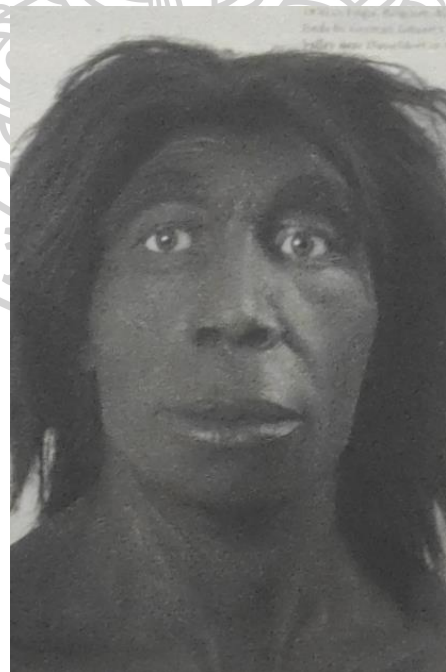

ภาพที่ 1 รูปภาพถ่ายหุ่นจำลองโฮโมรูดอล์ฟเฟนซิส (Homo rudolfensis)

เข้าถึงได้จาก หนังสือ Sapiens (ยูวัล โนอาห์ แฮรารี, 2561, น.32)

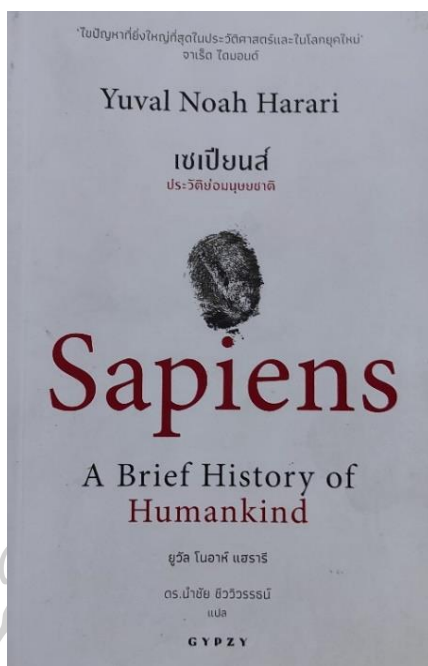
ภาพที่ 2 รูปภาพถ่ายหุ่นจำลองโฮโมอีเรกตัส (Homo erectus)
เข้าถึงได้จาก หนังสือ Sapiens (ยูวัล โนอาห์ แฮรารี, 2561,33)

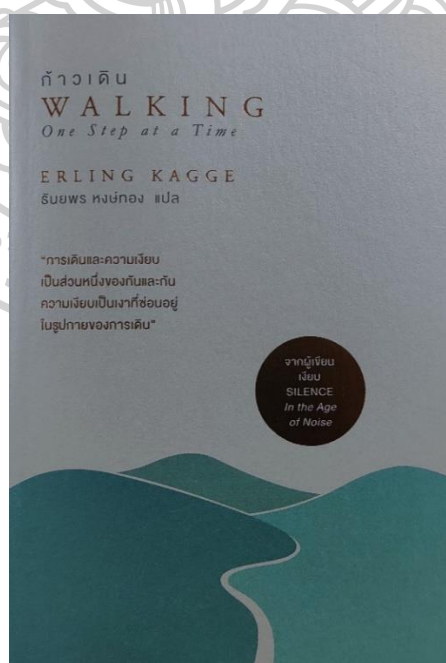
ภาพที่ 3 รูปภาพถ่ายหุ่นจำลองโฮโมนีแอนเดอร์ธัลเลนซิส (Homo neanderthalensis)
เข้าถึงได้จาก หนังสือ Sapiens (ยูวัล โนอาห์ แฮรารี, 2561, น.33)

ภาพหุ่นจำลองของมนุษย์แต่ละสปีชีส์เป็นเผ่าพันธุ์ที่อยู่ต่างกันในแต่ละภูมิภาคของประเทศรูปร่างทางกายภาพจึงสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางพื้นที่ธรรมชาติ พันธุกรรมเหล่านี้ล้วนแทรกซึมอยู่ในสายพันธุ์ของความเป็นมนุษย์ที่ผ่านรูปแบบวิถีชีวิตที่อยู่บนแหล่งพื้นที่เดิม บ้างออกเดินทางสำรวจเพื่อหาแหล่งทรัพยากรใหม่เช่นเดียวกับการที่ข้าพเจ้าได้ออกเดินทางสำรวจพื้นที่สภาพแวดล้อมทางสังคมที่ปะปนด้วยกลุ่มคนไร้บ้าน ซึ่งภายในระยะเวลาการเดินทางข้าพเจ้าได้พบเห็นสิ่งต่างที่นอกเหนือจากข้อมูลตามเอกสารประกอบกับระยะเวลาและสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่รวมถึงกิจกรรม พฤติกรรมการดำเนินวิถีชีวิตของคนไร้บ้านที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น การที่ข้าพเจ้าได้ออกเดินเพื่อสำรวจคนไร้บ้านนั้นกลับทำให้ข้าพเจ้าได้รู้สึกถึงสภาพแวดล้อมได้ชัดเจนยิ่งขึ้นรวมถึงเมื่อตนเองได้ก้าวเดินบนพื้นถนนหรือทางเท้า (Footpath) ไปพร้อมกับระยะทางเดียวกับคนไร้บ้านทำให้ข้าพเจ้าได้รู้สึกถึงความนิ่ง เชื่องช้าที่ขัดกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวแต่กลับซึมซับธรรมชาติรอบข้างได้ดียิ่งขึ้น

ข้าพเจ้าจึงค้นหาหนังสือประเภทเนื้อหาเกี่ยวกับการเดินของมนุษย์แล้วได้พบกับหนังสือที่ชื่อว่า ก้าวเดิน (Walking one step at a time) ที่เป็นเรื่องราวของนักเดินทางชื่อ เออร์ลิง คักเก (Erling Kagge) รวมถึงเป็นนักสำรวจชาวอร์เวย์คนแรกของโลกที่พิชิตสามขั้วโลกคือ ขั้วโลกเหนือ ขั้วโลกใต้และขั้วโลกเอเวอเรสต์แล้วยังเป็นผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ซึ่งมีคุณธัญพร หงษ์ทองเป็นผู้แปล ในหนังสือได้พูดถึงเรื่องราวของการเดินและความเจ็บภายในจิตใจของตัวเราที่แทรกไปด้วยปรัชญา ประวัติศาสตร์ ประสบการณ์ของผู้เขียน มีข้อความหนึ่งที่ผู้เขียนบรรยายไว้ว่า “การเดินทาง ความเจ็บเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน ความเจ็บเป็นเงาที่ซ่อนอยู่ในร่างกายของการเดิน นำเสียดายที่ในทุกวันนี้สังคมเร่งรีบและวุ่นวาย” พร้อมกับประโยคที่ว่า “เราจะสังเกตและเรียนรู้สิ่งเล็กๆ น้อยๆ ต่างๆ ตามรายทางรอบตัว และท่ามกลางความเจ็บประหว่งทางเดินตามลำพังนั้น เราจะได้เวลาอันมีค่ากลับมาพูดคุยทำความเข้าใจกับตนเอง” (Erling Kagge, 2563) ณ ช่วงเวลาที่ข้าพเจ้าออกสำรวจคนไร้บ้านด้วยการเดินนั้นกลับทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกหลงใหลในวิถีชีวิตส่วนมากของคนไร้บ้านที่มักใช้การเดินเท้าไปยังจุดหมายต่าง ๆ หนังสือเล่มนี้ยังพาข้าพเจ้าย้อนกลับไปในยุคของโฮโมเซเปียนส์ ที่กล่าวว่า “เผ่าพันธุ์ของมนุษย์ได้สร้างประวัติศาสตร์แยกตัวออกจากสัตว์ชนิดอื่นด้วยการมีชีวิตที่เดินด้วยสองเท้าไปยังภูมิภาคต่าง ๆ” พร้อมกับมุมมองความคิดที่น่าสนใจที่ได้อธิบายว่า “ที่จริงแล้วเราควรเรียกตัวเองว่าโฮโม อินเซเปียนส์มนุษย์ผู้ไม่รู้” ซึ่งเป็นคำที่เออร์ลิง คักเก ผู้เขียนรู้สึกถึงคำนิยามความเป็นมนุษย์ที่แสวงหาความรู้อยู่เสมอ

ภาพที่ 4 รูปภาพถ่ายปกหนังสือข้อมูลเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับด้านมานุษยวิทยา1
เข้าถึงได้จาก เซเปียนส์ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ (ยูวัล โนอาห์ แฮรารี, 2561)

ภาพที่ 5 รูปภาพถ่ายปกหนังสือข้อมูลเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับด้านมานุษยวิทยา2
เข้าถึงได้จาก ก้าวเดิน Walking one step at a time (Erling Kagge, 2018)

ข้อมูลจากสื่อภาพยนตร์

ผลงานภาพยนตร์จะเป็นเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับคนไร้บ้านซึ่งจะอธิบายถึงเรื่องราว วิถีชีวิต บริบทแวดล้อม ภายใต้การสร้างสรรค์ของผู้จัดทำ เนื้อหาของแต่ละเรื่องสามารถทำให้เห็นได้ถึงมุมมองหลากหลายตามการดำเนินเรื่องโดยสรุปย่อของหนัง Nomadland และ Grave of the Fireflies เป็น 2 เรื่องที่ข้าพเจ้าได้เรียนรู้เพิ่มเติมถึงตัวตนของคนไร้บ้านที่นำมาประกอบใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

Nomadland

ภาพยนตร์ที่ดัดแปลงจากหนังสือสารคดีของ Jessica Bruder ชื่อ (Nomadland: Surviving America in the Twenty-First Century) และในฉบับภาพยนตร์ได้ผู้กำกับหญิงชาวจีน Chloé Zhao ที่ทำงานและศึกษาทางด้านภาพยนตร์ในประเทศสหรัฐอเมริกา ภาพยนตร์ได้รับการยอมรับจากรางวัลหนึ่งยอดเยี่ยมของเวทีการประกวดออสการ์ครั้งที่ 93 ภายในหนังได้นำเสนอเรื่องราวของกลุ่มคนเร่ร่อนที่มีนักแสดง Frances McDormand รับบทตัวละครชื่อ Fern เป็นตัวดำเนินเรื่องหลัก หญิงใหญ่ที่สูญเสียสามีพร้อมกับสถานที่ทำงานประจำโรงงานยิปซัมในเมืองเอ็มไพร์รัฐเนวาดาต้องปิดกิจการลง เธอจึงต้องตัดสินใจออกจากพื้นที่ความคุ้นเคยจากการใช้ชีวิตเดิมที่มีสามัคคีความอบอุ่นเปรียบเสมือนความเป็นบ้านเริ่มต้นใหม่จากการขายทุกอย่างเพื่อนำมาซื้อรถบ้าน RV ออกเดินทางโดยลำพัง ซึ่งการเดินทางบนท้องถนนของเธอจะพบกลุ่มคนที่มีแนวคิดแบบเดียวกันในการใช้ชีวิตอย่างอิสระปราศจากพื้นที่ความเป็นหลักแหล่งในแบบเดียวกันที่มีความคล้ายคลึงกับเธอ จึงสะท้อนได้ถึงวิถีชีวิตของคนอเมริกันกลุ่มนี้ที่มีวิถีชีวิตแตกต่างไปจากแบบหลักที่มีสถานที่พักเป็นหลักแหล่ง เกิดเป็นสังคมที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งในเรื่องราวของหนังก็จะสอดแทรกเคล็ดลับวิธีการในการใช้ชีวิตบนรถบ้านตามท้องถนนพร้อมกับบรรยากาศสถานที่การเปลี่ยนผ่านรวมถึงปัญหาภายใต้กฎของสังคมและปัญหาภายในจิตใจของคนกลุ่มนี้ ทั้งหมดเป็นเนื้อหาข้อมูลโดยย่อจากบทความบนเว็บไซต์ออนไลน์ที่ข้าพเจ้าได้ทำการสืบค้น (กัลปพฤกษ์, 2564) ที่ได้อธิบายถึงรายละเอียดอื่น ๆ นอกเหนือจากเนื้อเรื่องของภาพยนตร์

FRANCES McDORMAND **NOMADLAND**
A FILM BY CHLOÉ ZHAO (R) (PG-13) (NC-17) (TV-MA) (TV-14) (TV-PG)
STUDIO CITY PICTURES PRESENTS A CHLOÉ ZHAO FILM FRANCES McDORMAND IN "NOMADLAND" FRANCES McDORMAND, DENZEL WASHINGTON, AND MARY MAZOUZ "NOMADLAND" A FILM BY CHLOÉ ZHAO
 NOMADLAND: A FILM BY CHLOÉ ZHAO. CASTING BY JESSICA WATSON. COSTUME DESIGNER: JESSICA WATSON. HAIR AND MAKEUP: JESSICA WATSON. PRODUCTION DESIGNER: JESSICA WATSON. EXECUTIVE PRODUCERS: JESSICA WATSON, JESSICA WATSON. PRODUCED BY JESSICA WATSON. WRITTEN BY JESSICA WATSON. DIRECTED BY CHLOÉ ZHAO. FEBRUARY 2021

ภาพที่ 6 รูปภาพโปสเตอร์หนังเรื่อง Nomadland

เข้าถึงเมื่อ 11 เมษายน 2565 เข้าถึงได้จาก (<https://www.the101.world/nomadland-review/>)

Grave of the Fireflies

ภาพยนตร์การ์ตูนอนิเมชันญี่ปุ่น Grave of the Fireflies หรือในชื่อไทยคือสุสานหิ่งห้อย กำกับโดย อิซาโอะ ทาคาฮาตะ จากสตูดิโอจิบลิ (Studio Ghibli) ที่ดัดแปลงจากเรื่องสั้นกิ่งอ้อชีวะประวัติของ อากิยุกิ โนซากะ ผู้เขียน Hotaru no Haka ต้นฉบับของภาพยนตร์อนิเมชันเรื่องราวของสุสานหิ่งห้อยเกี่ยวข้องกับสองพี่น้อง เซตะ วัย 14 ปี เซ็ตซึโกะ วัย 4 ปี ที่ประสบภัยจากสงครามทำให้สูญเสียพ่อแม่ ในขณะที่สองพี่น้องต้องดำเนินชีวิตต่อพร้อมกับภาวะสงครามจนวาระสุดท้ายของชีวิต ซึ่งภายในระยะเวลาการมีชีวิตของทั้งคู่มีเรื่องราวของการเดินทางและการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตในแบบเดิม จึงเผยให้เห็นถึงบรรยากาศความเศร้าหมองที่หม่นเทาของมนุษย์กับความพยายมที่ต้องเอาตัวรอดในช่วงชีวิตหนึ่ง ด้วยลำดับเรื่องของหนังได้เริ่มต้นจากฉากการตายของ เซตะ ผู้เป็นพี่พร้อมกับวิญญาณของเขากำลังจะได้พบกับวิญญาณของน้องสาว เซ็ตซึโกะ ที่ตายไปก่อนหน้านี้จากการป่วยจากการขาดสารอาหารซึ่งทำให้ข้าพเจ้าได้รับรู้ถึงบทสรุปตั้งแต่เริ่ม แต่นั่นก็ทำให้ข้าพเจ้าได้

เกิดความสนใจที่จะติดตามช่วงเวลาในการมีชีวิตอยู่ของทั้งคู่ไปจนจบ ซึ่งในข้อมูลทั้งหมดเป็นเนื้อหาโดยย่อที่ข้าพเจ้าชมภาพยนตร์การ์ตูนอนิเมชันและค้นคว้าเพิ่มเติมจากบทความออนไลน์ (แก้ว มีนานนท์, 2563) จากเว็บไซต์ (the standard)

ภาพที่ 7 รูปภาพโปสเตอร์หนังเรื่อง Grave of the Fireflies
เข้าถึงเมื่อ 15 เมษายน 2565 เข้าถึงได้จาก
(https://www.rottentomatoes.com/m/grave_of_the_fireflies)

อิทธิพลทางสภาพแวดล้อมภายใต้สภาวะจิตใจความรู้สึกการรับรู้

ข้าพเจ้ามักรู้สึกถึงจุดสิ้นสุดในการดำเนินชีวิตอยู่เสมอคือความตาย แต่ก่อนที่จะถึงจุดสิ้นสุดนั้นข้าพเจ้าไม่สามารถรับรู้ได้ว่าวิถีชีวิตของตนเองอยู่ในรูปแบบใดจึงเป็นความท้าทายในความไม่รู้ของการดำเนินชีวิต ในช่วงชีวิตที่ต้องเลือกเส้นทางของการดำเนินชีวิตภาพลักษณ์ของคนไร้บ้านเป็นรูปแบบที่ข้าพเจ้ากลับรู้สึกสัมผัสได้อย่างชัดเจน ด้วยสภาวะของการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมในชีวิตประจำวันการที่ต้องห่างไกลจากครอบครัว รวมถึงความสัมพันธ์กับผู้คนรอบข้าง นำพาสู่ความรู้สึกโดดเดี่ยว ความเจ็บภายในตนเอง ที่มีความใกล้เคียงกับสภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคมคนไร้บ้าน ซึ่งเป็นความรู้สึกตรงกับสภาวะจิตใจของข้าพเจ้า ณ ช่วงเวลานั้น ความรู้สึกถึงความพยายามและท้าทายในการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนไร้บ้านด้วยมุมมองความนับถือ โดยมองไปยังระบบโครงสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่สาธารณะ สาธารณูปโภคที่ยังขาดแคลน เราล้วนเป็นกลุ่มมนุษย์ที่ดำเนินชีวิตภายใต้โครงสร้างระบบเหล่านี้ร่วมกัน หากมีการเปลี่ยนแปลงคุณภาพสภาพแวดล้อมทางสังคมย่อมมีการพัฒนาขึ้นอย่างแท้จริง นำสู่ความหลงใหลในรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนไร้บ้าน และสะท้อนถึงจุดยืนร่วมกันของความเป็นสิ่งมีชีวิตหนึ่งที่ทำเนิชีวิตบนโลกนี้ ประกอบกับเรื่องราวตามหนังสือ งานวิจัย ข้อมูลข่าวสารบนสื่ออินเทอร์เน็ตรวมถึงภาพยนตร์และแอนิเมชัน เรื่องราวสาเหตุของแต่ละบุคคลล้วนแตกต่างกันไปตามเหตุ และผลขึ้นอยู่กับการกระทำในสิ่งที่ตนเองเลือกอย่างเชื่อมั่น ในท้ายสุดของความเป็นมนุษย์ก็ยังคงต้องการได้รับความช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยรวมกันในสังคม ยิ่งในกลุ่มคนไร้บ้านที่เรียกได้ว่าขาดแคลนในสิ่งอำนวยความสะดวก คนธรรมดาอย่างเราก็ยังต้องการคุณภาพชีวิตที่ดีปลอดภัยไม่ต่างจากกลุ่มคนไร้บ้านเช่นกัน

สถานภาพของคนไร้บ้านเป็นภาพที่ปะปนอยู่ภายใต้สังคมมนุษย์มาอย่างยาวนาน ทั้งที่สภาวะเหล่านี้มีความเป็นมนุษย์ที่ไม่แตกต่างกันแต่กลุ่มคนไร้บ้านก็ยังขาดสิทธิขั้นพื้นฐานความเป็นมนุษย์ในสังคม ในจุดนี้เป็นสาเหตุให้คนไร้บ้านมีสถานภาพทางสังคมเกิดช่องว่างอยู่มาจากการคุ้มครองหรือสิทธิของความเป็นมนุษย์ ด้วยวิถีชีวิตที่ไม่ได้เป็นไปตามความรวดเร็วก้าวหน้าในเมืองใหญ่ แต่สิ่งเหล่านั้นไม่ใช่ความแปลกแต่อย่างใดเพราะกลุ่มคนไร้บ้านก็มีเส้นทางในการเลือกเดินในแบบวิถีของตนเอง ซึ่งแฝงอยู่ในส่วนลึกของจิตใจความเป็นมนุษย์ที่มีความหลากหลายในทางเลือกการดำเนินชีวิตในแบบของตนเอง เพียงแค่เราเป็นส่วนหนึ่งที่อุดช่องว่างในสิ่งกีดขวางคนไร้บ้านเหล่านี้ด้วยความเคารพของสถานภาพเพื่อนมนุษย์

อิทธิพลของผลงานที่ได้รับจากศิลปิน

ผลงานของศิลปินทั้ง 3 ท่าน ที่ข้าพเจ้าได้รับอิทธิพลมานั้นมีความแตกต่างกันทางวิธีการแสดงออกทางผลงานและความคิดของศิลปินที่มีการสังเกตสิ่งที่เล็กน้อยแต่สามารถดึงความพิเศษขึ้นมาจนเป็นผลงานศิลปะที่มีเอกลักษณ์ที่เฉพาะตัวของศิลปิน ผลงานมีจุดร่วมกันคือการทำในเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มคนไร้บ้าน (Homeless) ข้าพเจ้าจึงได้หยิบยกผลงานของศิลปินทั้ง 3 มาเป็นประเด็นในการศึกษาที่มีการทำงานเกี่ยวกับกลุ่มสังคมคนไร้บ้าน

ไพโรจน์ พิเชฐเมธากุล

ไพโรจน์ พิเชฐเมธากุล ศิลปินผู้จบการศึกษาจากปริญญาตรี คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ได้ทำโปรเจกต์ The Positivity Scrolls ที่เป็นการช่วยเหลือกลุ่มคนไร้บ้าน ผ่านการสร้างผลงานศิลปะทางเทคนิคจิตรกรรมด้วยการหานายแบบนางแบบคนไร้บ้านแล้ววาดภาพของคนไร้บ้าน ณ ที่ตรงนั้นเพื่อเป็นการมอบให้กับคนไร้บ้านและยังเป็นตัวกระตุ้นที่ทำให้ผู้คนที่สัญจรผ่านไปมาให้ความสนใจ ตัวศิลปินเป็นคนไทยที่อาศัยอยู่ในนิวยอร์กผลงานที่เกิดขึ้นจึงเป็นภาพกลุ่มคนไร้บ้านในเมืองนิวยอร์กในการทำงานศิลปะต้องเดินทางแบบตามท้องถนน และค้นอุปกรณ์วาดภาพติดตัวไปด้วยเพื่อทำสร้างสรรค์ผลงานเปิดรับบริจาคให้แก่คนไร้บ้าน จุดเริ่มต้นที่ทำให้คุณไพโรจน์ พิเชฐเมธากุล ทำงานเกี่ยวกับคนไร้บ้านเพื่อช่วยเหลือตัวเขาได้เล่าว่า “ตอนนั้นทำงานอยู่ที่สตูดิโอประมาณ 2 กำลังจะเดินกลับบ้าน ระหว่างที่เดินทางได้เข้าไปในซอยหนึ่ง เจอคนแก่ผิวขาวอายุประมาณ 60-70 ถูกคนผิวสีทำร้ายอยู่ ตัดสินใจว่าจะไม่ช่วยเลยเดินกลับบ้าน พอเดินกลับบ้านก็คิดตลอดทางว่าทำไมเราไม่ช่วยคนไร้บ้านคนนี้ เรากลัวอะไร ทำไมเราเห็นแก่ตัวจังเลยที่ไม่ช่วยเขา กลับถึงบ้านนอนไม่หลับ นั่งคิดไปเรื่อยจนถึง 6 โมงเช้า ออกจากบ้านไปดูที่เกิดเหตุว่าคนที่โดนทำร้ายเป็นยังไงบ้างแต่ไม่เจอ” เลยตัดสินใจว่าในฐานะศิลปินทำไมเราเห็นแก่ตัวจัง ช่วยสังคมไม่ได้วันนั้นเลยเดินไปเอาของจากสตูดิโอออกมาข้างถนน นำมาเขียนรูปเพื่อช่วยตามหาคุณลุงคนนั้น อยากจะช่วยเหลือ อยากจะขอโทษเขาด้วยที่เราไม่ช่วยเขาวันนั้น ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจให้ตัวศิลปินได้ทำงานที่จะสามารถช่วยเหลือสังคม (พิมพ์พรณ มีชัยศรี, 2559) จากข้อมูลโดยย่อทำให้ข้าพเจ้ารับรู้ถึงประสบการณ์ร่วมที่ศิลปินได้บอกเล่าในการทำงาน

ผลงานของศิลปินถ่ายทอดถึงรูปใบหน้าของคนไร้บ้านหรือแม้กระทั่งคนพิการและวัยชราตามท้องถนนของเมืองนิวยอร์กศิลปินใช้วิธีการวาดโดยใช้ทีแปรงและสีสันในการสร้างสรรค์ผลงาน และ

ยังมีข้อความที่บอกถึงเรื่องราวของคนไร้บ้านที่ศิลปินได้ทำการวาดไว้ในผลงานอีกด้วยโดยศิลปินที่ศิลปินใช้จะมีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมหรือสิ่งของที่คนไร้บ้านที่มีอยู่บริเวณนั้น

ผลงานชุด The Positivity Scrolls ของไพโรจน์ พิเชฐเมธากุล เป็นผลงานที่ได้รับรู้ถึงความพยายามและทุ่มเทของศิลปินทั้งทางด้านความคิดกับเจตนาในการช่วยเหลือสังคมคนไร้บ้านซึ่งตัวศิลปินเองก็เป็นผู้ขับเคลื่อนในการใช้ศิลปะเป็นกระบวนการเผยแพร่แก่สังคมอยู่เรื่อยมาส่งผลให้ข้าพเจ้าเกิดความเชื่อมั่นต่อตัวศิลปินและได้รับแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะเพื่อช่วยเหลือแก่สังคม

ภาพที่ 8 รูปภาพบรรยากาศการทำงานนอกสถานที่ของศิลปิน ไพโรจน์ พิเชฐเมธากุล เข้าถึงเมื่อ 17 เมษายน 2565 เข้าถึงได้จาก

(<https://minimore.com/f/artist-pairoj-pichetmetakul-177>)

ภาพที่ 9 รูปภาพผลงาน Peak, Thai homeless in New York, Deceased in October in USA, 2017, Acrylic on canvas, 121 x 92 ซม.

เข้าถึงเมื่อ 17 เมษายน 2565 เข้าถึงได้จาก

(<https://gallerynumthong.com/2018-the-positivity-scrolls/>)

ภาพที่ 10 รูปภาพผลงาน Glen Roy Samuel, San Francisco, 2014, Acrylic on paper, 111.5 x 77 ซม.

เข้าถึงเมื่อ 17 เมษายน 2565 เข้าถึงได้จาก

(<https://gallerynumthong.com/2018-the-positivity-scrolls/>)

Kenny Nguyen

Kenny Nguyen เป็นศิลปินสื่อผสมที่มีผลงานมุ่งเน้นไปที่การใช้วัสดุทางวัฒนธรรมที่อุดมไปด้วยวิธีการสำรวจส่วนบุคคลบูรณาการ การกระจัดวัฒนธรรม Kenny Nguyen เกิดและเติบโตในเวียดนามใต้ เขาเดินทางไปเวียดนามมหาวิทยาลัยแห่งชาติของศิลปะและสถาปัตยกรรมสำหรับการออกแบบแฟชั่นเขาเป็นนักออกแบบแฟชั่นผู้ช่วยในโฮจิมินห์ซิตี้ก่อนที่จะย้ายไปอยู่ที่สหรัฐอเมริกาในปี 2010 ปัจจุบันเป็นวิทยากรที่ชาร์ลอตต์นอร์ธแคโรไลนาคู่กับการเป็นศิลปิน (Kenny Nguyen, 2559)

ข้าพเจ้าให้ความสนใจมากในด้านรูปแบบผลงานมีความพิเศษด้วยวิธีการแสดงออกที่มีความหลากหลายของผลงานโดยผลงานที่ Kenny Nguyen ได้สร้างสรรค์ขึ้นเกี่ยวกับคนไร้บ้าน Homeless นี้เป็นส่วนหนึ่งในงานวิจัยของศิลปินที่กำลังสำรวจความเข้าใจผิดกับคนเร่ร่อนที่ฝังอยู่ในสังคมของเรา ศิลปินได้สร้างตัวละครที่เป็นคนเร่ร่อนที่ร่างกายของเขาจมอยู่ในถังขยะและวัตถุสิ่งของที่เป็นทรัพย์สินของคนไร้บ้าน โดยวัตถุที่มีอยู่จริงเหล่านี้ไม่ได้เชื่อมต่อกับกิจกรรมสำหรับการใช้ชีวิตแต่ยังสะท้อนถึงความรู้สึกของการบริโภคมากกว่า ตัวละครจะหมายถึงการเป็นรูปแบบลึกลับไม่ชัดเจน ศิลปินพยายามที่จะแสดงความซับซ้อนของสถานการณ์คนจรจัดผ่านภาพนามธรรม ซึ่งผลงานที่ศิลปินสร้างสรรค์ขึ้นมาทำให้ข้าพเจ้าได้เห็นอีกมุมมองหนึ่งที่วิธีการทางศิลปะสามารถทำให้สังคมรับรู้และเข้าใจได้ Kenny Nguyen เป็นศิลปินที่มีอิทธิพลต่อผลงานการสร้างสรรค์ของข้าพเจ้าในครั้งนี้ อีกทั้งยังเป็นแรงบันดาลใจที่ดีมากทั้งเรื่องของวิธีการคิดของตัวศิลปินและการไม่ทำเพียงเทคนิควิธีการเดียวเพื่อที่จะแสดงออกให้เห็นถึงผลลัพธ์ของผลงานแต่เลือกวิธีการที่เหมาะสมเพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงความหมายของภาพได้อย่างชัดเจนที่สุด

ผลงานของ Kenny Nguyen มีความโดดเด่นน่าสนใจในทางรูปแบบและวิธีการสร้างสรรค์อย่างมากส่งผลให้ตัวข้าพเจ้าเองได้เห็นถึงรูปแบบวิธีการสร้างสรรค์ที่มีความแตกต่าง และแปลกใหม่ การผสมผสานกันระหว่างรูปทรงของวัตถุสิ่งมีชีวิต โดยที่ตัวศิลปินเองยังสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบที่สื่อถึงคนไร้บ้าน ความหมายโดยนัยกับวัตถุสิ่งของที่กองทับถมอยู่บนร่างของคนไร้บ้านรวมถึงเทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงานที่หลากหลายทำให้ผลงานมีความเฉพาะตัวเป็นพิเศษซึ่งเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ข้าพเจ้าเกิดความคิดเข้ากับมุมมองที่แปลกใหม่ในการพัฒนารูปแบบของผลงานต่อไป

ภาพที่ 11 รูปภาพศิลปิน Kenny Nguyen
เข้าถึงเมื่อ 17 เมษายน 2565 เข้าถึงได้จาก (<http://www.kennynguyen.org/news.html>)

ภาพที่ 12 รูปภาพผลงาน ชื่อผลงาน Invisible man เทคนิค Relief on paper ขนาด 66 x 45 ซม.
เข้าถึงเมื่อ 17 เมษายน 2565 เข้าถึงได้จาก (<http://www.kennynguyen.org/homeless-series.html>)

ภาพที่ 13 ชื่อผลงาน Homelessness เทคนิค acrylic on canvas ขนาด 121 x 91 ซม.
เข้าถึงเมื่อ 17 เมษายน 2565

เข้าถึงได้จาก (<http://www.kennynguyen.org/homeless-series.html>)

ภาพที่ 14 ชื่อผลงาน Untitled เทคนิค mixed media on canvas ขนาด 27 x 21 ซม.
เข้าถึงเมื่อ 17 เมษายน 2565

เข้าถึงได้จาก (<http://www.kennynguyen.org/homeless-series.html>)

Banksy

Banksy เป็นนามแฝงของศิลปินกราฟฟิตี้ชาวอังกฤษที่มีผลงานโดดเด่นจำนวนมาก ผลงานของเขาปรากฏทั่วทั้งลอนดอนและตามท้องที่ต่าง ๆ ทั่วโลก Banksy ใช้เทคนิคต่าง ๆ กันในการสื่อสาร ซึ่งมักจะเป็นเรื่องการเมืองหรือเรื่องตลกขบขัน รูปแบบงานศิลปะข้างถนนดั้งเดิมของเขา ซึ่งผสมผสานกราฟฟิตี้เข้ากับเทคนิคการใช้ stencil ที่มีลักษณะเฉพาะนั้น มีชื่อเสียงอย่างมากในวงการใต้ดิน และยังมีการรายงานทั่วไปในสื่อกระแสหลัก ซึ่งผลงานกราฟฟิตี้ของเขาเป็นสิ่งที่สร้างความแตกต่างให้แก่ผลงานศิลปะที่ไม่ใช่เพียงแค่การทำบนเฟรมผ้าแคนวาส บนกระดาษแต่เป็นการสร้างสรรค์ผลงานบนสถานที่จริงตามกำแพงผนังที่สามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ประสบการณ์สิ่งแวดล้อมของสังคมได้ ทำให้ผู้คนในสังคมสามารถเข้าถึงได้อย่างง่ายดายภายในผลงานศิลปะรูปแบบของ (Street Art) เพราะเป็นสถานที่ที่สังคมในนั้นมีความคุ้นชิน และใช้ในการเดินทางสัญจรผลงานของเขาแสดงให้เห็นถึงพลังของการเสียดสีสภาพสังคมได้อย่างมีชั้นเชิง ถึงตัวศิลปินจะไม่ได้ทำงานที่เกี่ยวข้องกับคนไร้บ้านโดยตรงแต่ก็มีผลงานที่ทำให้เห็นถึงมุมมองของเขาที่มีต่อคนไร้บ้านกับสิ่งที่เขาต้องการจะสื่อให้สังคมได้รับรู้ถึงการมีอยู่ และให้ความช่วยเหลือแก่คนไร้บ้านนั้นด้วยความคิดการสร้างสรรค์เข้ากับวิถีในการเผยแพร่ผลงานของเขาที่มีความกล้า แปลกใหม่ทันสมัยทำให้เข้ากับยุคสมัยใหม่

ผลงานของ Banksy มีวิธีการสื่อความหมายที่โดดเด่นเป็นพิเศษเนื่องด้วยผลงานมีความเป็นสาธารณะที่มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมโดยรอบผู้คนสามารถเข้าถึงได้ง่ายจากผลงานที่ศิลปินสร้างสรรค์และในผลงานที่ศิลปินสร้างขึ้นมักเป็นที่สนใจในกระแสสังคมการที่ศิลปินสร้างสรรค์ผลงานกราฟฟิตี้ในรูปแบบของ (Street Art) ทำให้ผลงานมีการสื่อสารกับผู้คนได้อย่างตรงไปตรงมาสะท้อนให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมบริบททางสังคมในละแวกนั้นได้เป็นอย่างดีไม่เพียงแต่ศิลปินสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างชัดเจนแต่ยังมีการเลือกใช้วิธีการถ่ายทอดเรื่องราวความหมายของผลงานได้อย่างน่าประทับใจและมีประสิทธิภาพอย่างเช่น ผลงานศิลปินวีดีโอสั้นในเทศกาลวันคริสมาสต์ที่มีซานตาคลอสกับกวางเรนเดียร์ ล่องไปบนท้องฟ้าคอยแจกของขวัญให้แก่เด็กซึ่งตรงที่มานั่งตรงนั้นก็มีชายที่มีหนวดเคราและรูปร่างคล้ายซานตาคลอสซึ่งเป็นสิ่งที่ศิลปินได้จัดเตรียมไว้ เพื่อทำการบันทึกเป็นวีดีโอแล้วถ่ายทอดผลงานขึ้นบน (Social Network) ให้แก่สาธารณะชนได้เห็นทั่วกันบนแพลตฟอร์ม (Instagram) โดยศิลปินบอกกำกับไว้ว่า “God bless Birmingham” วิธีการเผยแพร่ผลงานความคิดความหมายไปยังวงกว้างเป็นสิ่งที่ข้าพเจ้าให้ความสนใจในความใส่ใจบนขั้นตอนต่าง ๆ ที่ศิลปินได้คิดและกระทำลงไป ซึ่งผลงานอีกชิ้นที่เป็นรูปของคนที่มึลักษณะเหมือนคนไร้บ้านพร้อมกับถือป้ายคำที่เขียนว่า “Keep your coins, I want change” ซึ่งแสดงถึงการเสียดสีถึงการต่อต้านความรุนแรง

ต่อต้านทุนนิยมที่ศิลปินต้องการจะเปลี่ยนแปลงการเมืองโดยเรียกร้องให้สังคมได้มีความรู้สึกเห็นใจคนไร้บ้าน ซึ่งก็เป็นผลงานที่แฝงไปด้วยความตั้งใจในการเปลี่ยนแปลงให้สังคมได้มีความเท่าเทียมกันมากยิ่งขึ้น (Robertas Lisickis, 2563)

ภาพที่ 15 รูปภาพหนึ่งผลงานวิดีโอสั้นของ Banksy “God bless Birmingham”
เข้าถึงเมื่อ 17 เมษายน 2565

เข้าถึงได้จาก (<https://www.boredpanda.com/banksy-tackles>)

ภาพที่ 16 รูปภาพผลงานกราฟฟิตี้ “Keep your coins, I want change”
เข้าถึงเมื่อ 17 เมษายน 2565

เข้าถึงได้จาก (<https://wordpress57027.wordpress.com/2017/04/07/banksy-keep-your-coins-i-want-change/>)

อิทธิพลจากลัทธิทางศิลปะสำแดงพลังอารมณ์ (Expressionism)

จากการสืบค้นข้อมูลทางลัทธิทางศิลปะสำแดงพลังอารมณ์ (Expressionism) เกิดขึ้นทางเหนือของยุโรป โดยที่ศูนย์กลางอยู่ที่ประเทศเยอรมัน ศิลปะแนวนี้ได้รับอิทธิพลจากศิลปินสำคัญ 2 คนคือ (Vincent Van Gogh) และศิลปินชาว (Norwegian) ที่ชื่อ (Edvard Munch) ซึ่งทั้งสองคนนี้ใช้สีที่รุนแรง และเกินความเป็นจริง โดยเน้นความพอใจของศิลปินเป็นหลัก ไม่ยึดถือ กฎเกณฑ์ และธรรมเนียมใด ๆ ในอดีตเลย สีที่ใช้เน้นจะสื่อถึงพลังที่ถูกบีบคั้นบังคับกดดัน ที่อยู่ในความรู้สึกนึกคิดของจิตใจคน เป็นการปลดปล่อยอารมณ์ผ่านสี และฝีแปรงที่ให้ความรู้สึก ที่แข็ง ๆ ดิบ รุนแรง ศิลปะแสดงออกนิยมหรือศิลปะเอ็กซ์เพรสชันนิส มุ่งแสดงอารมณ์ความรู้สึก ภายในด้วยสาระที่เกี่ยวกับสังคม การระบายสีและการใช้สีรุนแรงตรงไปตรงมา นิยมระบายสีทับซ้อน (impasto) เพื่อแสดงภาวะความรู้สึกลึก ๆ รูปทรงที่ปรากฏอาจปรับไปตามกระบวนการระบายสีอย่างอิสระ หลักสุนทรียภาพของพวกเขาอยู่ที่การแสดงออกอย่างรุนแรงเกินความจริงมีการบิดผันรูปทรงต่าง ๆ ให้ดูหมุนเวียน มีการเคลื่อนไหวแสดงเส้นอย่างเด่นชัด ชอบใช้สีดำ (ต่างจากลัทธิอิมเพรสชันนิสที่ไมใช้สีดำ เพราะถือว่าสีดำไม่มีอยู่ในธรรมชาติของแสง) และใช้สีที่ตัดกันอย่างรุนแรง ชอบในรูปทรงง่าย ๆ แต่สามารถสร้างอารมณ์อย่างถึงขีดสุด (KATEYCR7, 2559)

ซึ่งทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการนำขบวนการทางศิลปะจากลัทธิศิลปะสำแดงพลังอารมณ์ และแนวคิดในการถ่ายทอดมุมมองการจับภาพผ่านสายตากับการแข่งกับระยะเวลาที่เดินทางไปอย่างต่อเนื่อง เป็นตัวสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์คนไร้บ้านที่สวนทางกับยุคสมัยปัจจุบันที่มีแรงขับเคลื่อน การเปลี่ยนผ่านอย่างรวดเร็ว วิถีชีวิตในสังคม กับการจับผ่านสายตาที่มีการเคลื่อนไหวที่ไม่หยุดนิ่ง แม้กระทั่งการรู้สึกว่าคุณเองนั้นหยุดนิ่งแต่กลับถูกแรงขับเคลื่อนทางสังคมทำให้เหมือนกับว่าคุณเองนั้นถูกกลืนกินไปตามสภาพแวดล้อม เพื่อถ่ายทอดถึงมุมมองของข้าพเจ้าที่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลังจากมีความสนใจในกลุ่มคนไร้บ้าน และได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม จึงทำให้ได้เข้าใจถึงบางมุมมองที่เราเองถูกสิ่งที่เล่าต่อกันมาด้วยความต้องการของบุคคลบางกลุ่มหรือภาพจำมายาคติที่เป็นสิ่งที่ปลูกฝังความคิดของเราเกี่ยวกับกลุ่มคนไร้บ้านทำให้เกิดความรู้สึกที่อยากจะเสนอมุมมองเหล่านั้นโดยมีลัทธิเอ็กซ์เพรสชันนิสทางศิลปะเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงทางความรู้สึกของข้าพเจ้ากับกลุ่มคนไร้บ้านสร้างขึ้นเป็นผลงานศิลปะ

บทที่ 3

ขั้นตอนการศึกษาและกระบวนการสร้างสรรค์

การถ่ายทอดผลงานขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้สร้างสรรค์ว่าสัมผัสถึงสิ่งที่ต้องการสื่อมันได้ในมุมมองไหนประกอบกับในขั้นตอนการศึกษาการสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับสภาวะอารมณ์ ความรู้สึกของมนุษย์ผู้พยายามดำเนินชีวิตไปในทางของตนเอง วิธีการทำงานอยู่ภายใต้ของทดลอง สร้างสรรค์จนเปลี่ยนแปลงเป็นการเรียนรู้และความเคยชิน ในรูปแบบกระบวนการสร้างผลงานได้ ทำการศึกษาข้อมูลเนื้อหาที่เกี่ยวกับคนไร้บ้าน และการลงพื้นที่สำรวจสังเกตคนไร้บ้านที่ปะปนอยู่ในสังคมเมืองรวมเข้ากับอิทธิพลภายใต้สภาวะจิตใจความรู้สึกความคิดและสภาพแวดล้อมของตนเอง รวมถึงพื้นฐานข้อมูลในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานทางเทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้

การศึกษาข้อมูลในการสร้างสรรค์

การลงพื้นที่สำรวจคนไร้บ้านตามสถานที่ต่าง ๆ เป็นการสัมผัสประสบการณ์เสริมจากข้อมูลทางเอกสาร หนังสือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับคนไร้บ้าน เราจะสามารถเห็นถึงสภาพแวดล้อมถิ่นฐานประจำของคนไร้บ้านรวมถึงวิถีชีวิตกิจวัตรประจำวันการดิ้นรนของการเอาตัวรอดในสังคมเมืองช่วงเวลาบนพื้นที่สาธารณะที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การสร้างที่อยู่พักพิงหรืออาศัยสิ่งก่อสร้างสถาปัตยกรรมในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบสร้างใหม่ผ่านกระบวนการทางผลงานศิลปะในการสำรวจพื้นที่ในบริเวณย่านวัดพระงามไปถึงสถานีรถไฟจังหวัดนครปฐม เป็นบริเวณที่มีระบบขนส่งสาธารณะรวมอยู่หลากหลาย จึงเป็นจุดที่มีการเคลื่อนไหวของผู้คนในที่ต่าง ๆ มากมาย เราจะสามารถสังเกตเห็นคนไร้บ้านที่มีภาพลักษณ์ลักษณะพิเศษแตกต่างจากบุคคลทั่วไป ด้วยสภาพทางกายภาพของเครื่องแต่งกายขาดลุ่ย สิ่งของจำพวกถุงพลาสติก ถุงกระสอบ กระเป๋าเดินทาง พฤติกรรมความเชื่องช้า การเคลื่อนที่ในรูปการของการเดิน ความเหม่อลอย สายตาที่เหนื่อยล้า ร่างกายที่อืดโรยดังคนที่ผ่านการเดินทางเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ภาพลักษณ์เหล่านี้ปะปนอยู่บนความเป็นมนุษย์แบบปกติธรรมดาขึ้นอยู่กับว่าผู้คนมีทางเลือกในการแสดงออกมีวิถีชีวิตของตนเองในรูปแบบไหนมากน้อยเพียงใด จึงจะเห็นได้ว่ามุมมองของข้าพเจ้าที่มีต่อคนไร้บ้านกับมนุษย์บนพื้นที่สาธารณะก็ล้วนต้องอยู่บนโครงสร้างตามสภาพของสังคมเมือง สิ่งก่อสร้างที่มีการพัฒนาขึ้นอยู่กับตลอด และก็มีสิ่งก่อสร้างที่ถูกทิ้งร้าง การถูกละเลย เสื่อมโทรม สร้างได้ไม่สมบูรณ์ วัตถุสิ่งก่อสร้างบนพื้นที่สภาพแวดล้อมสังคมเมืองดังรูปแบบนี้ไม่ได้ต่างจากคนไร้บ้านที่เป็นมนุษย์ที่มีความคิด ความทรงจำที่สะท้อนไปยังลักษณะความเป็นมนุษย์ผ่านรูปแบบศิลปะลัทธิการแสดงพลังอารมณ์

ภาพที่ 17 รูปถ่ายจากการลงพื้นที่สำรวจบริเวณย่านวัดพระงาม-สถานีรถไฟจังหวัดนครปฐม

ภาพที่ 18 รูปถ่ายจากการลงพื้นที่สำรวจบริเวณรอบองค์พระปฐมเจดีย์-ซอยต้นสน

องค์ประกอบในการสร้างสรรค์

ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “มนุษย์บนพื้นที่สาธารณะ” สร้างสรรค์จากเนื้อหาข้อมูล เรื่องราวความคิด รูปแบบนามธรรมของกลุ่มคนไร้บ้านกับความรู้สึกข้าพเจ้าในฐานะมนุษย์ผู้มีวิถีชีวิตร่วมกัน บนโครงสร้างบริบททางสังคม ข้อมูลรูปธรรมจากสถานที่สภาพแวดล้อมในการลงพื้นที่สำรวจบริเวณ วัดพระงามไปถึงสถานีรถไฟจังหวัดนครปฐม และชอยต้นสนถึงองค์พระปฐมเจดีย์ ผ่านการประกอบสร้างด้วยองค์ประกอบทางทัศนธาตุจนเกิดเป็นผลงานกึ่งรูปธรรม ซึ่งมีทฤษฎีนิยมแสดงอารมณ์ (Emotional Theory) เป็นการถ่ายทอดอารมณ์สู่เนื้อหา แนวความคิดพร้อมกับผลงานที่ปรากฏเป็นภาพตามองค์ประกอบของทัศนธาตุของ เส้น รูปทรง สี บรรยากาศ พื้นผิวของภาพ สร้างภาพในระนาบ 2 มิติในรูปแบบศิลปะหลักการแสดงพลังอารมณ์ ตามองค์ประกอบของทัศนธาตุดังนี้

เส้น (Line)

เส้นของผลงานมีลักษณะโค้งจำนวนหลายเส้นสอดประสานเรียงกันให้ความรู้สึกถึงการเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่งของสภาพแวดล้อมและเส้นตัดที่แบ่งองค์ประกอบของภาพเป็น 2 ส่วน ที่ขัดแย้งกันภายในตัวงานรวมถึงดึงสายตาไปยังตำแหน่งภาพที่ถูกขีดด้วยเส้น โดยแฝงถึงความรู้สึกของการตัดขาดจากกันบางอย่าง

ภาพที่ 19 รูปภาพแสดงทัศนธาตุเส้น

รูปทรง(Form)

รูปทรงภายในผลงาน อาศัยรูปทรงอิสระ (Free form) เป็นโครงสร้างแสดงถึงรูปทรงของวัตถุพื้นที่ตามสาธารณะ สอดแทรกไปกับรูปทรงจากธรรมชาติ (Natural form) ของมนุษย์ แสงจากธรรมชาติ พุ่มต้นไม้ ที่ถูกลดทอนรูปทรงจนบิดเบี้ยว การถูกทำลายที่ให้อารมณ์ของการสละบางสิ่งบางอย่างในชีวิตหลอมรวมไปกับสภาพแวดล้อมของภาพ ขนาดจำนวนของรูปทรงที่เล็กใหญ่แตกต่างกันสื่อถึงความหลากหลายทางอารมณ์ที่ปรับเปลี่ยนตามสภาพแวดล้อม

ภาพที่ 20 รูปภาพแสดงทัศนธาตุรูปทรง

สี บรรยากาศ (Color and Atmosphere)

การใช้สีภายในงานเป็นการแทนลักษณะชนิดวัตถุสิ่งของภายในงานตามการจำแนกด้วยเนื้อสีที่มีความชัดเจนทางสายตาเช่น พุ่มไม้สีเขียว ท้องฟ้ายามค่ำคิน กับแสงสีเหลืองที่สาดส่อง คู่กับทฤษฎีสีคู่ตรงข้ามที่สอดแทรกในแต่ละจุดจนเกิดเป็นค่าน้ำหนักของบรรยากาศโดยรวมของช่วงเวลาที่คุณครี้อ เจตนาเพื่อการนำเสนอถึงลักษณะความเป็นพื้นที่สาธารณะที่มีความหม่นเทาปะปนไปด้วยปัจจัยที่หลากหลายของความไม่แน่นอนภายใต้ท้องฟ้าที่ไร้ซึ่งพื้นที่กำบัง

ภาพที่ 21 รูปภาพแสดงทัศนธาตุสี บรรยากาศ

พื้นผิว(Texture)

ลักษณะพื้นผิวเกิดจากการรวมกันของเส้นร่องรอยในการแกะด้วยอุปกรณ์เครื่องเจียรโดยคำนึงจากลักษณะพื้นผิวตามพื้นที่ธรรมชาติที่มีความหยาบและขรุขระ ซึ่งสามารถสื่อถึงสภาวะของวิถีชีวิตมนุษย์ที่ไม่ได้ราบเรียบ ประกอบกับพื้นผิวร่องรอยในภาพจำในวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ที่ถูกกดทอนลง

ภาพที่ 22 รูปภาพแสดงทัศนธาตุพื้นผิว

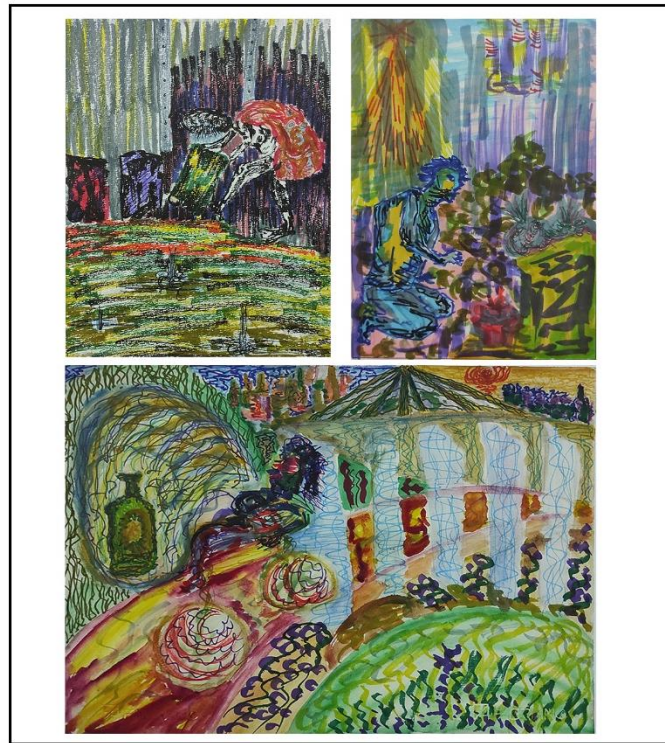
ภาพรวมของผลงานโดยสรุปพื้นฐานความเป็นมนุษย์ที่ดำรงชีวิตในขณะหนึ่งก็มีอารมณ์ความรู้สึกต้องการอิสระเสรีแต่ภายใต้โครงสร้างสังคมพื้นที่สาธารณะย่อมมีกรอบกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกัน ความสามารถในการใช้พื้นที่สาธารณะที่ไม่มีพื้นที่ปลอดภัยของตนเองจึงแสดงถึงภาพความเป็นปัจเจกบุคคลด้วยรูปทรง เส้น บรรยากาศของสีที่หม่นเทาประกอบด้วยอารมณ์ความรู้สึกในวิถีชีวิตที่มีความไม่แน่นอน ยากลำบากในการดำรงชีวิตที่อยู่ในร่องรอยของพื้นผิวที่ขรุขระไม่ราบเรียบ

วิธีการและเทคนิคในการสร้างสรรค์

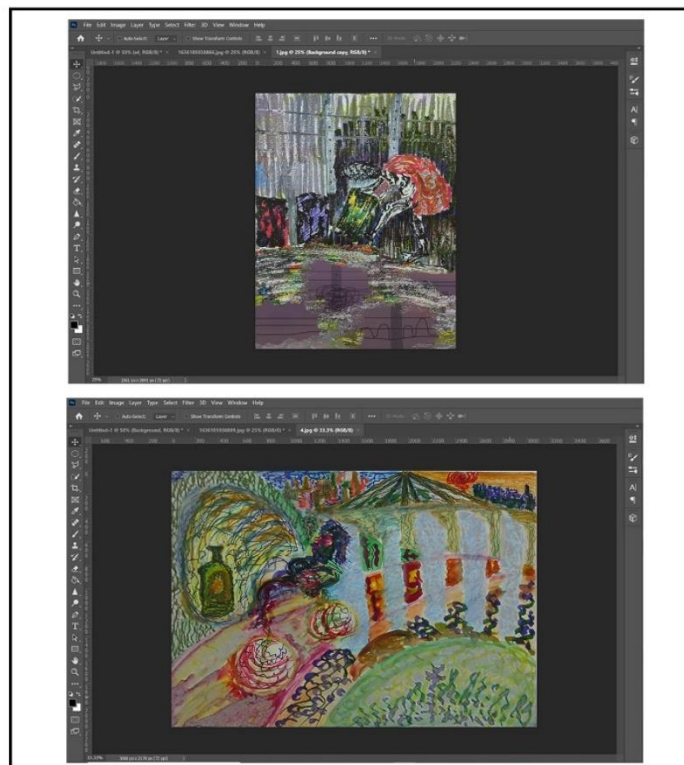
วิธีการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ที่มีที่มาจากประสบการณ์ชีวิตประกอบกับความคิดความรู้สึกต่อสภาพแวดล้อมรอบข้าง ณ ช่วงเวลาหนึ่งที่สัมผัสได้ถึงรูปแบบความใกล้เคียงกันของวิถีชีวิตคนไร้บ้าน กิจกรรมในชีวิตประจำวันการเคลื่อนไหวในรูปกายของการเดินไปยังจุดหมายต่าง ๆ พฤติกรรมความเชื่อซ้ำ อาการเหม่อลอย รวมถึงความดิ้นรนของการดำเนินชีวิต ข้าพเจ้าได้อุปมาตนเองแทนจินตนาการถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนไร้บ้าน โดยมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของคนไร้บ้านและจากการเดินสำรวจพื้นที่ในบริเวณย่านวัดพระงามไปถึงสถานีรถไฟจังหวัดนครปฐมเป็นพื้นฐานในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ ผ่านการเปลี่ยนแปลงมุมมองความคิดของข้าพเจ้าเป็นผลงานทำให้ผู้คนได้ให้ภาพลักษณ์ในอีกความหมายหนึ่งหวังไว้เพื่อจะนำเสนอผลงานผ่านกระบวนการทางภาพพิมพ์สร้างความน่าสนใจและเข้าใจคนไร้บ้านในสถานภาพความเชื่อมโยงกันของสังคมมากยิ่งขึ้น โดยสร้างสรรค์ผ่านเทคนิคทางภาพพิมพ์แกะไม้ (woodcut) สีนํ้ามันในแม่พิมพ์เดียวและใช้อุปกรณ์เครื่องแกะสว่านสายอ่อนเป็นหลักในเขียน ขูด ขัด เจาะ เพื่อให้เกิดเส้น พื้นผิวบนแม่พิมพ์ตามแบบร่าง ซึ่งประกอบกับขั้นตอนกระบวนการสร้างสรรค์ภาพร่างต้นแบบ (Sketch) ดังต่อไปนี้

กระบวนการสร้างสรรค์ภาพร่างต้นแบบ

ขั้นตอนการสร้างภาพร่างต้นแบบเริ่มต้นจากการนำรูปถ่ายต้นแบบของสภาพแวดล้อมจากการสำรวจตามพื้นที่ในการพบเจอกลุ่มคนไร้บ้านมาวาดเขียนผ่านลายมือโดยทำการผสมผสานแยกส่วนระหว่างรูปทรงของบุคคลและวัตถุพื้นที่ในแต่ละส่วนจนเกิดเป็นมุมมองภาพองค์รวมใหม่ที่ใช้องค์ประกอบทางทัศนธาตุ รูปทรงที่ผ่านการตัดทอน คลี่คลายจากรูปทรงเดิมของมนุษย์และวัตถุพื้นที่ เส้นที่ให้ความรู้สึกของการเคลื่อนไหว สับสน วุ่นวาย สีที่ส่งผลต่อบรรยากาศความหม่นเทา พื้นผิวของภาพที่ขรุขระและหยาบจนเป็นองค์ประกอบภาพโดยรวม จึงนำสู่โปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Adobe Photoshop) ในการตัดต่อตามจุดที่ต้องการเพิ่มเติมและขบเน้นสีของภาพประกอบกับการเชื่อมโยงความสัมพันธ์การรับรู้ของประสาทสัมผัส เพื่อกักเก็บความคิดความรู้สึกของตนเองที่เปลี่ยนแปลงได้ด้วยช่วงเวลา สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติของการเคลื่อนที่พร้อมกับพิจารณาแล้วจึงนำขั้นตอนขยายแบบร่างและการสร้างสรรค์ผลงานในเทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้

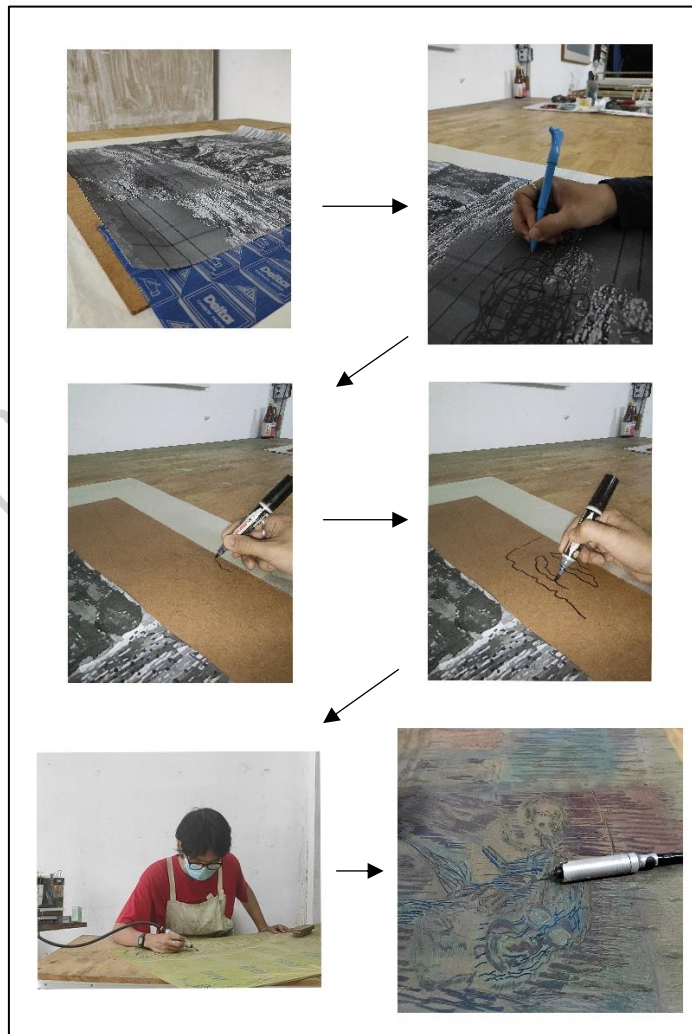
ภาพที่ 23 รูปถ่ายภาพแสดงตัวอย่างภาพร่างต้นแบบการวาดลายมือ

ภาพที่ 24 รูปถ่ายภาพแสดงตัวอย่างภาพร่างต้นแบบผ่านการเพิ่มเติมบนคอมพิวเตอร์

กระบวนการสร้างสรรค์ในเทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้

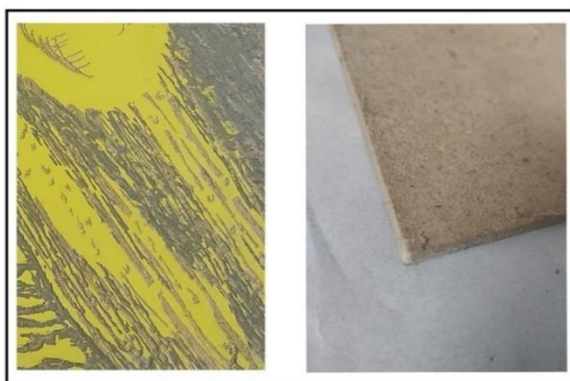
ในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบภาพพิมพ์แกะไม้เริ่มต้นจากการนำภาพร่างที่ขยายมาคัดลอกลงบนแม่พิมพ์แกะไม้โดยใช้กระดาษคาร์บอนเป็นตัวกลางระหว่างแบบร่างกับแม่พิมพ์เพื่อเขียนโครงสร้างของแบบร่างลงบนแม่พิมพ์ จากนั้นใช้ปากกาเมจิกในการเขียนโครงสร้างบนแม่พิมพ์เพื่อความชัดเจน และป้องกันการเลือนลงจากการพิมพ์ในสีแรก ขั้นตอนการพิมพ์จึงแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือการแกะเพื่อสร้างร่องรอยพื้นผิวบนแม่พิมพ์ตามเส้นโครงร่างลักษณะจากภาพต้นแบบโดยจะแบ่งไปตามลำดับชั้นของชั้นสีในการพิมพ์ซึ่งมักจะเริ่มจากโทนสีอ่อนไปยังโทนสีเข้ม และการพิมพ์ในแต่ละลำดับชั้นของการแกะรวมกับสีที่พิมพ์นั้นๆที่จะทำให้เกิดค่าน้ำหนักของภาพรวมในผลงาน

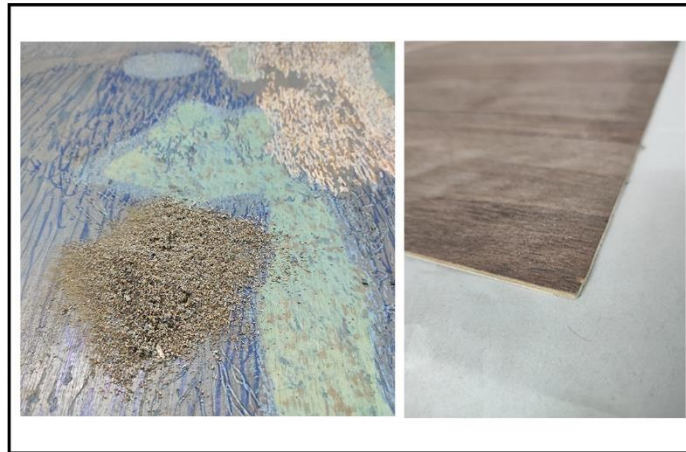
ภาพที่ 25 ภาพถ่ายแสดงขั้นตอนการคัดลอกภาพต้นแบบและการสร้างร่องรอยบนแม่พิมพ์

ขั้นตอนการแกะแม่พิมพ์

จากผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชุดนี้ข้าพเจ้าได้ใช้แม่พิมพ์แกะไม้อยู่ 3 ชนิด คือแผ่นไม้เอ็มดีเอฟ (Medium Density Fiber Board) ขนาดความหนา 1 เซนติเมตรผิวเรียบทั้ง 2 หน้า แผ่นไม้อัดยาง (Plywood) ขนาดความหนา 0.4 เซนติเมตรมีความพิเศษด้วยบนหน้าพื้นผิวมีลายของแนวเส้นไม้ แผ่นกระดาษอัด (Hardboard) ขนาดความหนา 0.3 เซนติเมตรที่ผิวหน้าเรียบด้านเดียว ด้านหลังเป็นลายตระแกรง ซึ่งภายในภาพรวมความรู้สึกของการแกะโดยใช้เครื่องเจียรเป็นหลัก ไม้เอ็มดีเอฟ จะให้ความรู้สึกที่มีความหนืดเพราะเนื้อไม้มีความหนาแน่นปานกลางไม่แข็งมาก แกะได้ลื่นกว่าด้วยขนาดไม้ที่ต่างกัน ส่วนไม้อัดยางแนวเส้นของเส้นไม้มีลักษณะที่สามารถใช้เป็นพื้นผิว (Texture) ภายในงานได้ กระดาษอัดเป็นแม่พิมพ์ที่ข้าพเจ้ามีความคุ้นชินเนื่องจากประสบการณ์การทำผลงานภาพพิมพ์แกะไม้ของข้าพเจ้านั้นแกะบนแม่พิมพ์กระดาษอัดเป็นหลัก ซึ่งผิวหน้าไม้จะมีความแข็งกว่าเล็กน้อยทำให้ความรู้สึกในการแกะนั้นไหลลื่น ส่งผลต่อการสร้างร่องรอยบนพื้นผิวแม่พิมพ์ตามทัศนธาตุในแต่ละลำดับขั้นโครงสร้างของผลงาน จะเห็นได้จากภาพประกอบตัวอย่างขั้นตอนการแกะแม่พิมพ์กระดาษอัด ด้วยขนาดความหนา 0.3 เซนติเมตรทำให้น้ำหนักเบาในการเคลื่อนย้าย และในขั้นตอนการพิมพ์การกลิ้งสีบนแม่พิมพ์ไม้อัดจะดูซึมสีมากกว่ากระดาษอัดที่สีจะเกาะอยู่บนผิวหน้า รวมถึงขั้นตอนการล้างสีเพราะผิวหน้าแม่พิมพ์กระดาษอัดจะไม่ดูดซับน้ำมันสนเข้าสู่เนื้อไม้มากการใช้ผ้าเช็ดทำความสะอาดจึงทำได้สะดวก รายละเอียดเหล่านี้ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมความถนัดของผู้สร้างสรรค์ เพราะแม่พิมพ์ทั้ง 2 ชนิดสามารถสร้างผลงานที่สมบูรณ์ได้ไม่แตกต่างกัน เพียงแต่ความคิด รูปแบบ เทคนิค วิธีการ ความชำนาญ ความเหมาะสม ของขั้นตอนกระบวนการทางเทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้ทั้งหมดจะเป็นสิ่งที่ส่งผลให้แก่ภาพผลงาน

ภาพที่ 26 รูปถ่ายร่องรอยแม่พิมพ์แกะไม้ แผ่นไม้เอ็มดีเอฟ (Medium Density Fiber Board)

ภาพที่ 27 รูปถ่ายร่องรอยแม่พิมพ์แกะไม้ แผ่นไม้อัดยาง (Plywood)

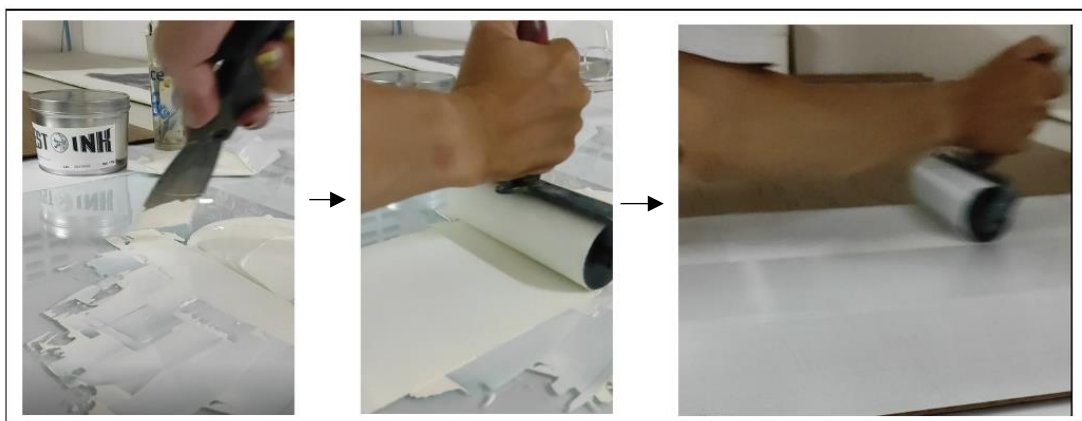
ภาพที่ 28 รูปถ่ายร่องรอยแม่พิมพ์แกะไม้ แผ่นกระดาษอัด (Hardboard)

ขั้นตอนในการพิมพ์

เริ่มต้นด้วยการเตรียมกระดาษในการพิมพ์ผลงานตามจำนวนฉบับ (Edition) เพราะในกระบวนการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์เทคนิคแกะไม้หลายสีในแม่พิมพ์เดียวมีขั้นตอนลำดับขั้นของการแกะและพิมพ์ในจำนวนครั้งที่มากกว่าเข้ามาเกี่ยวข้องถึงจะทำให้เกิดเป็นผลงานภาพที่มีสี ลักษณะร่องรอยการแกะ และค่าน้ำหนักจึงต้องกำหนดจำนวนกระดาษในการพิมพ์ก่อนผลงานภาพสมบูรณ์ ซึ่งในผลงานแต่ละชิ้นข้าพเจ้าจะกำหนดไว้ 3 ถึง 4 (Edition) ต่างจากทางเทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้สีที่ใช้จำนวนบล็อกแม่พิมพ์ทดแทนชั้นสีและค่าน้ำหนักหรือภาพพิมพ์แกะไม้สีขาวดำที่ใช้ร่องรอยการแกะ

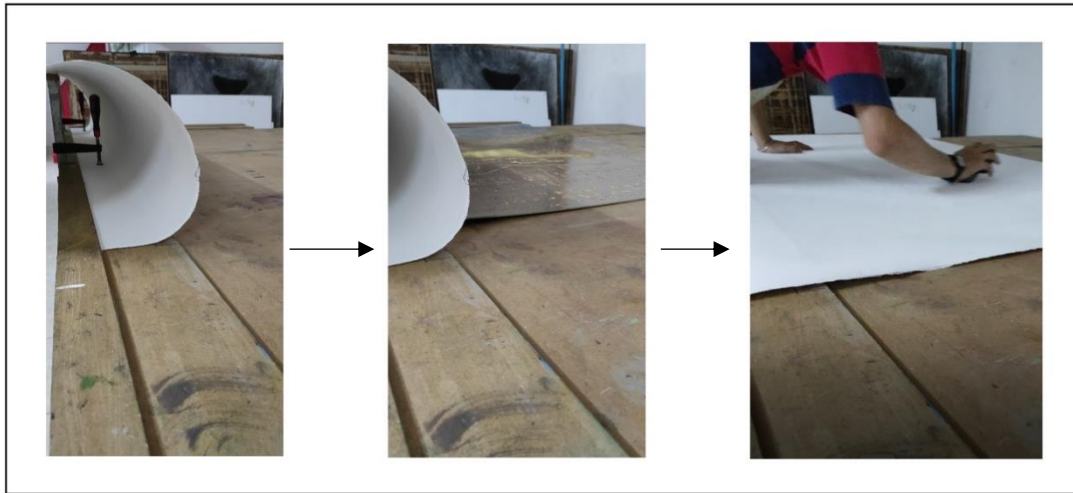
สร้างค่าน้ำหนักที่มีความยืดหยุ่นในจำนวนการพิมพ์ การกำหนดขนาดระยะห่างระหว่างขอบกระดาษกับแม่พิมพ์หรือจะเป็นการพิมพ์ที่ไม่เว้นขอบกระดาษโดยพิมพ์ ในขนาดที่กระดาษพอดีกับแม่พิมพ์ ล้วนแล้วแต่ความเหมาะสมของรูปแบบผลงาน และความพึงพอใจของผู้สร้างสรรค์ ซึ่งในส่วนของข้าพเจ้าเป็นการพิมพ์แบบเว้นระยะห่างของขอบกระดาษกับแม่พิมพ์ จึงจำเป็นต้องใช้แผ่นไม้ลักษณะตัว (L) ในการวางตำแหน่งระหว่างแม่พิมพ์กับกระดาษที่เว้นระยะไว้ตามกำหนดในการพิมพ์ จากนั้นใช้ (C-clamp) ยึดกระดาษกับแผ่นไม้วางตำแหน่งเพื่อป้องกันคลาดเคลื่อนในการเปิด-ปิดของกระดาษ ส่งผลในขั้นตอนการนำแม่พิมพ์ที่ถูกกลิ้งหมึกสีบนหน้าแผ่นไม้มาวางระหว่างกระดาษกับแผ่นไม้วางตำแหน่ง และจากการถูเพื่อให้กระดาษมีแรงยึดเหนี่ยวกับสีบนแม่พิมพ์ซึ่งจะช่วยเสริมการเคลื่อนย้ายในขณะมือจับนำแม่พิมพ์กับกระดาษไปยังแท่นพิมพ์ (Woodcut Press) ดังภาพประกอบรายละเอียดโดยเริ่มจากภาพแสดงขั้นตอนการเตรียมและกลิ้งสีบนแม่พิมพ์ไปตามลำดับขั้นต่อไปนี้

แผ่นกระดาษใสจะเป็นพื้นที่เตรียมสีในการพิมพ์ใช้เกรียงปาดเนื้อสีให้บางเสมอกันจากนั้นใช้ลูกกลิ้งเกลี่ยเนื้อสีให้รอบด้านของลูกกลิ้งไม่บางและฉะเกินไป จึงนำมากลิ้งลงบนแม่พิมพ์

ภาพที่ 29 ภาพถ่ายแสดงขั้นตอนการเตรียมและกลิ้งสีบนแม่พิมพ์

จากนั้นนำแม่พิมพ์ที่กลิ้งสีเสร็จแล้วย้ายเข้าไปบนแผ่นไม้วางตำแหน่งซึ่งมีกระดาษในการพิมพ์เตรียมกับแผ่นวางตำแหน่งไว้ก่อนหน้า ปิดกระดาษทับบนแม่พิมพ์จากนั้นใช้บาแรงถูด้านหลังกระดาษเพื่อให้กระดาษมีแรงยึดเหนี่ยวกับสีบนแม่พิมพ์

ภาพที่ 30 ภาพถ่ายแสดงขั้นตอนการนำแม่พิมพ์วางบนแผ่นวางตำแหน่งกับกระดาษพิมพ์งาน

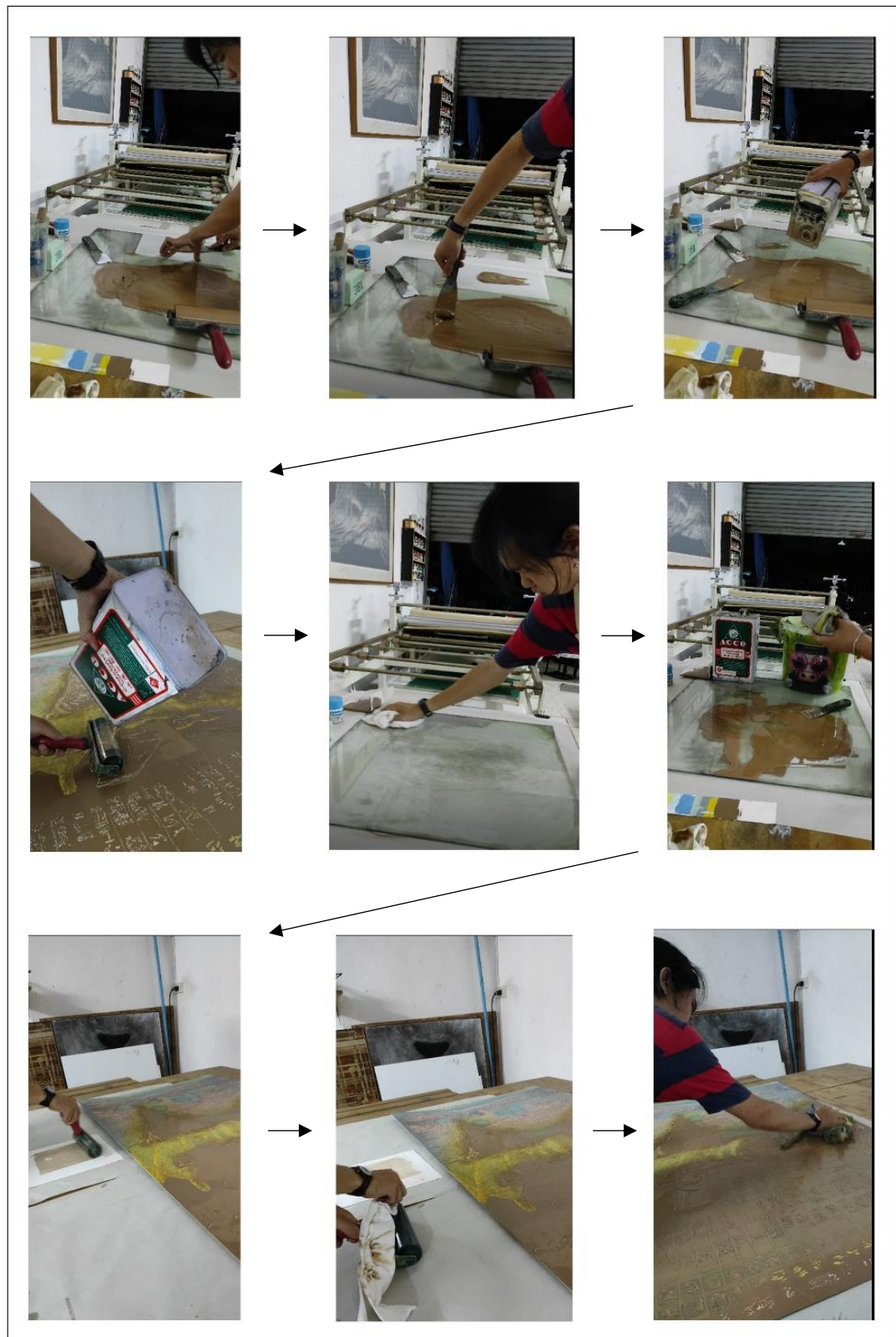
ปลดตัวยึด (C-clamp) ออกจึงยกแม่พิมพ์พร้อมกระดาษไปยังแท่นพิมพ์ ใช้ผ้าสักหลาดวางทับเพื่อเป็นตัวกลางในการดูดซับแรงกดทับการหมุนของแท่น

ภาพที่ 31 ภาพถ่ายแสดงขั้นตอนการนำกระดาษและแม่พิมพ์เข้าไปยังแท่นพิมพ์

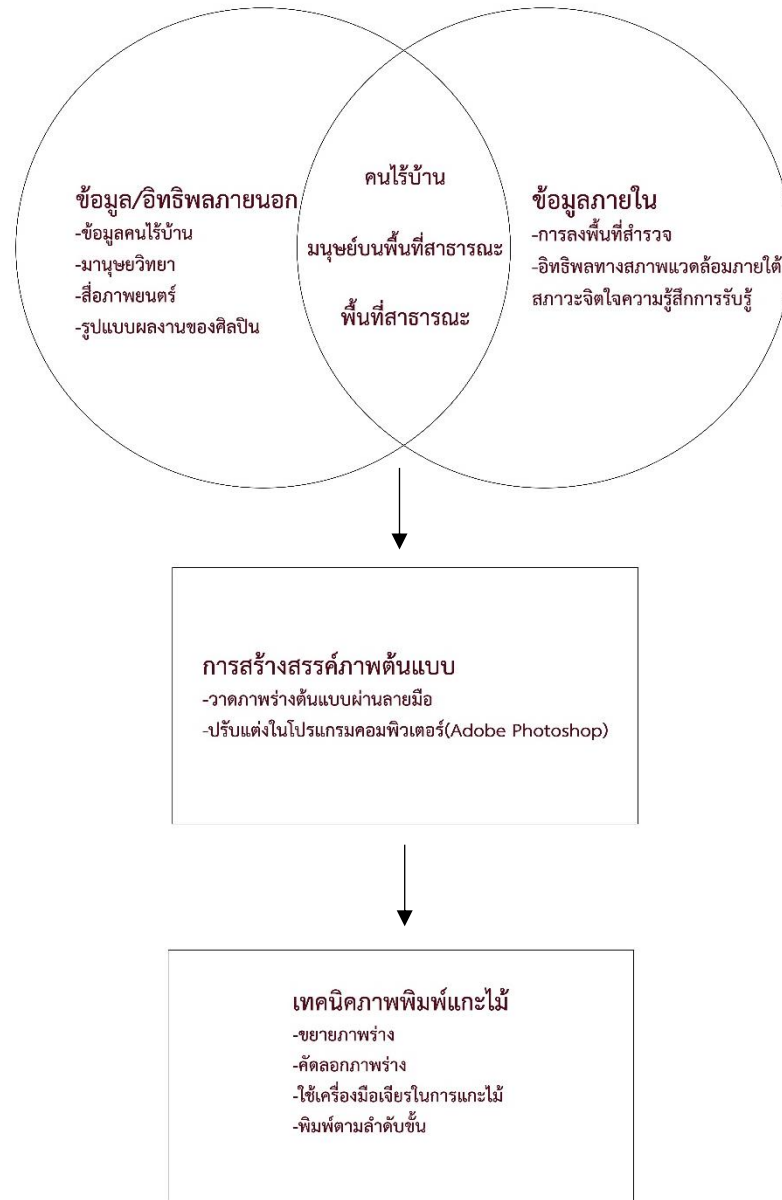
ขั้นตอนในทำความสะอาดอุปกรณ์ในการพิมพ์และล้างแม่พิมพ์

การล้างเช็ดทำความสะอาดเป็นขั้นตอนที่สำคัญไม่ต่างจากขั้นตอนอื่นเพราะเรียกได้ว่าเป็นทั้งจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของการพิมพ์ในแต่ละครั้งถัดไป ซึ่งในขั้นตอนก่อนเริ่มพิมพ์งานก็ต้องเช็ดทำความสะอาดอุปกรณ์ จัดสรรพื้นที่ในการประกอบกรพิมพ์ให้เรียบร้อยเพื่อให้พร้อมสำหรับการพิมพ์

ภาพที่ 32 ภาพถ่ายแสดงขั้นตอนการทำความสะอาดอุปกรณ์

สรุปขั้นตอนในการสร้างสรรค์ผลงานเป็นแผนภาพ

ภาพที่ 33 แผนภาพสรุปขั้นตอนการสร้างสรรค์สร้างดีดแปลงจากแผนภาพโต้ะแกรม-เวนน

อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์

- กระดาษอัด (Hardboard) หรือไม้อัด (MDF) ใช้ในการเป็นแม่พิมพ์
- กระดาษ (Fabriano Printmaking Paper) สำหรับการพิมพ์ภาพผลงาน
- น้ำมันสน (Turpentine) ใช้ในการล้างสีทำความสะอาด
- หมึกภาพพิมพ์สีเชื่อมน้ำมัน (Offset Ink) ใช้ในผสมสีและการพิมพ์ผลงาน
- เครื่องมือเจียรแกะสว่านสายอ่อน (Rotary Tool) สำหรับการแกะใช้คู่กับดอกสว่าน
- หัวเจียรดอกสว่าน (Drill Bits) ใช้ในสำหรับปรับเปลี่ยนในการสร้างร่องรอยบนแม่พิมพ์
- เศษผ้าขาว ใช้ในการเช็ดทำความสะอาด
- ลูกกลิ้งยาง (Rubber Brayer) ใช้สำหรับกลิ้งสี
- เกรียง (Scraper) ใช้ในตักและการผสมสี
- ปากกาลูกกลิ้ง ใช้ในการร่างภาพต้นแบบลงบนแม่พิมพ์
- ปากกาเมจิก ใช้ในเขียนทับโครงภาพร่างต้นแบบ
- กระดาษคาร์บอน ใช้สำหรับลอกลายของแบบร่างต้นแบบลงบนแม่พิมพ์ไม้
- บาแรง-บูแรง (Baren) ใช้สำหรับถูหลังกระดาษพิมพ์กับแม่พิมพ์
- ตัวล็อกคอคเนกประสงค์ (C-Clamp) ใช้ในการยึดกระดาษกับตัวบล็อก
- แผ่นไม้วางตำแหน่งรูปตัวแอล (L) ใช้สำหรับการวางตำแหน่งของกระดาษและแม่พิมพ์
- ผ้าสักหลาด ใช้เพื่อเป็นตัวกลางในการรับแรงกดที่ระหว่างแท่นพิมพ์กับผลงาน
- แท่นพิมพ์ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut Press)

ภาพที่ 34 ภาพถ่ายเครื่องมืออุปกรณ์ในการแกะสร้างร่องรอยบนแม่พิมพ์

ภาพที่ 35 ภาพถ่ายอุปกรณ์ในกระบวนการเตรียมพิมพ์

ภาพที่ 36 ภาพถ่ายลักษณะแผ่นไม้วางตำแหน่งรูปตัวแอล (L)

ภาพที่ 37 ภาพถ่ายลักษณะแท่นพิมพ์ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut Press)

บทที่ 4

แนวทางและการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

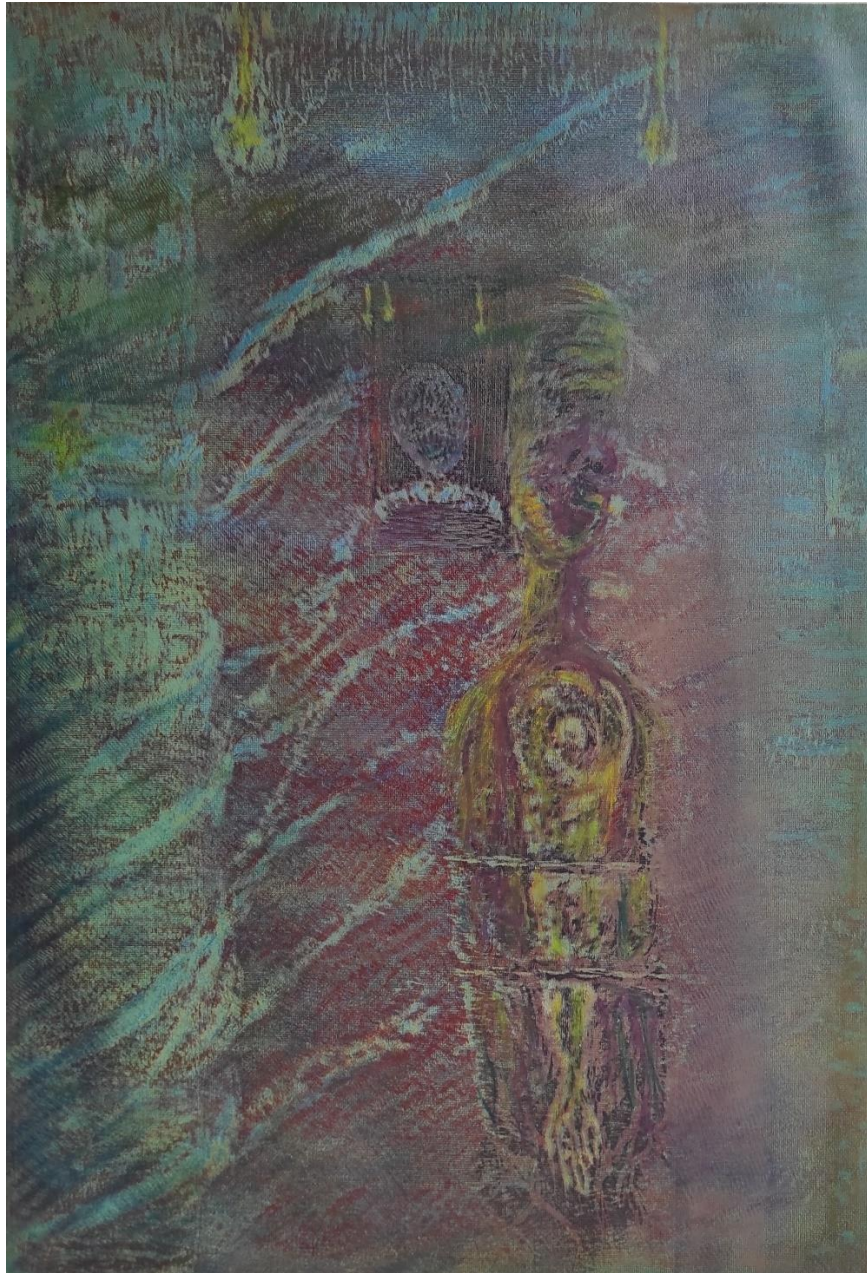
การสร้างสรรคผลงานศิลปะในผลงานชุดวิทยานิพนธ์นี้เกิดขึ้นจากการอาศัยประสบการณ์ทางชีวิตของผู้สร้างสรรค์ในการทำงานในเทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้และความคิด ความรู้สึก สังคม สภาพแวดล้อมในเบื้องต้นก่อนจะได้ค้นคว้า ปรับเปลี่ยน เชื่อมโยง และพัฒนาจนกลายเป็นผลงานศิลปะชุดวิทยานิพนธ์นี้ชื่อว่า “มนุษย์บนพื้นที่สาธารณะ” ซึ่งได้ผ่านวิธีการ รูปแบบ เนื้อหา โดยแบ่งได้เป็นผลงานในช่วง 2 ระยะเวลาดังนี้

ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1 ปีการศึกษา 2562

ในการสร้างสรรค์ผลงานในระยะที่ 1 นั้นได้มุ่งเน้นนำเสนอประเด็นทางความรู้สึกภายในจิตใจของผู้สร้างสรรค์ที่ได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมในพื้นที่ของการจากมาและการตอบสนองต่อสภาวะแวดล้อมใหม่ที่เข้ามากระทบความรู้สึก ณ ขณะนั้น โดยที่ผลกระทบนั้นเป็นสิ่งที่ถูกกฏข้อบังคับ กฎหมาย จารีต ประเพณี ความตึงตึง กดทับอยู่ ความรู้สึกเหล่านั้นจึงถูกตีกลับเข้าหาตนเอง กลายเป็นความอดกลั้นจากผลกระทบต่าง ๆ ที่นำไปสู่การสร้างตัวตนเพื่อรองรับผลกระทบเหล่านั้นเพื่อรักษาจิตวิญญาณและปลดปล่อยสภาวะตึงตึงของความรู้สึกภายในจิตใจ ซึ่งแสดงผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ทางภาพพิมพ์แกะไม้ที่มีวิธีการตัด ถากเปลือกผิวของเนื้อไม้ออกรวมไปถึงการระบายอารมณ์แบบฉับพลันผ่านกระบวนการทำภาพพิมพ์ครั้งเดียว (Monoprint) และภาพพิมพ์เทคนิคโคลโลกราฟี (Collograph) โดยผลงานชุดนี้มีกระบวนการทางเทคนิคภาพพิมพ์เข้ามาผสมทำให้เกิดรูปแบบลักษณะภาพที่มีการตอบสนองต่ออารมณ์อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังไม่ได้จำกัดกระบวนการสร้างผลงานเพียงเทคนิคเดียวและเนื้อหา ความคิดที่ยังไม่มีความชัดเจนจึงสามารถสร้างผลงานได้อย่างอิสระพร้อมทั้งทดลองไปในตัวรูปแบบผลงานอีกด้วย ประกอบกับสภาวะความเป็นปัจเจกบุคคลการค้นหาตนเอง ณ ช่วงเวลานั้นทำให้ภาพคนไร้บ้านส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของข้าพเจ้าในขณะเวลาการใช้ชีวิตบนพื้นที่ทางสังคม ซึ่งรูปแบบเนื้อหาหลักในการทำงานจะไม่ค่อยคงที่เพราะขึ้นกับอารมณ์เป็นส่วนใหญ่

ภาพที่ 38 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1
ชื่อผลงาน Confield at night
ขนาด 59 x 60 เซนติเมตร
เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)
ปีที่สร้าง พ.ศ.2562

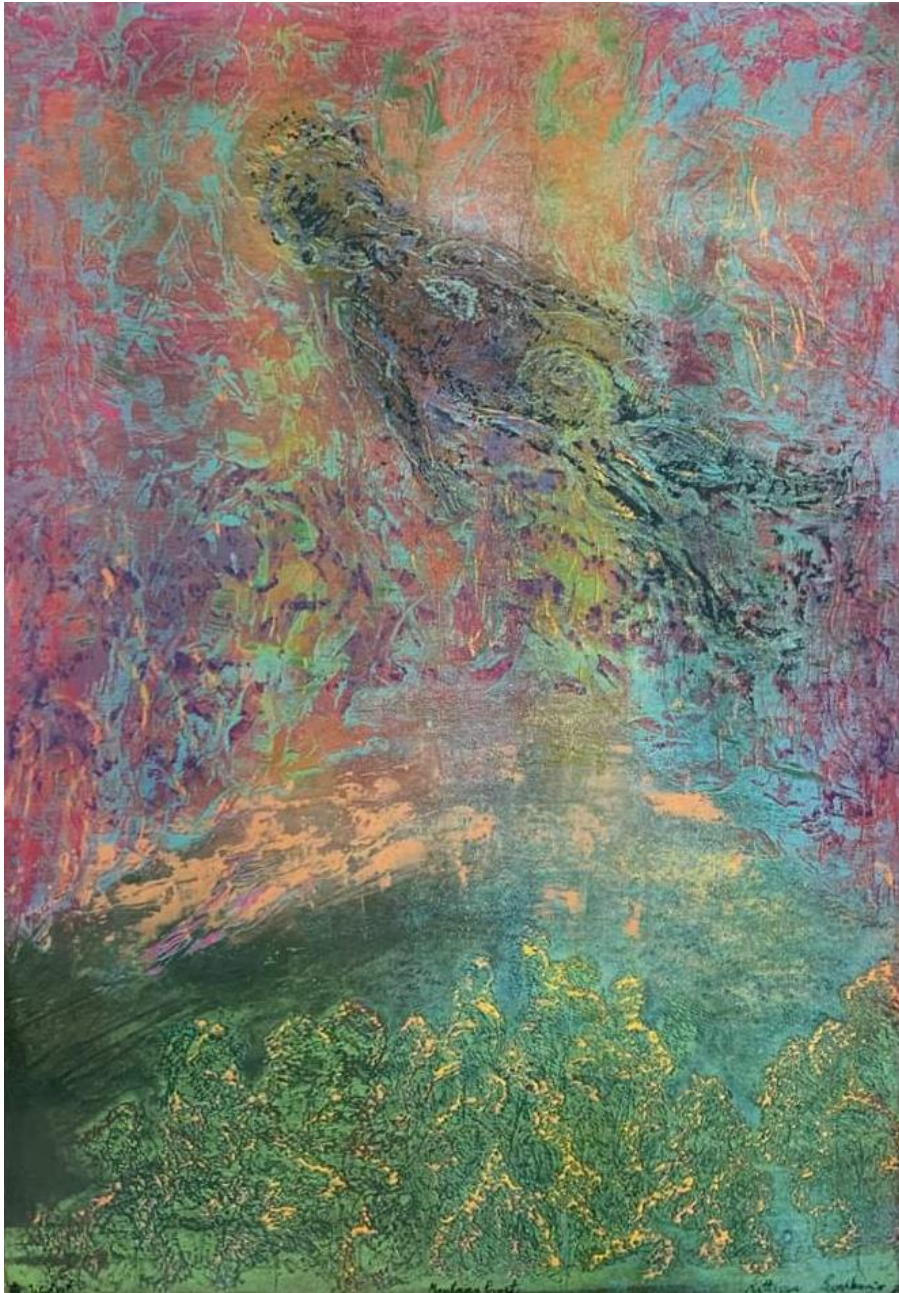
ภาพที่ 39 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1

ชื่อผลงาน Doors

ขนาด 89 x 63 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง พ.ศ.2562

ภาพที่ 40 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1

ชื่อผลงาน Doors

ขนาด 100 x 70 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut), ภาพพิมพ์เทคนิควัสดุปะติด (Collograph)

ปีที่สร้าง พ.ศ.2562

ภาพที่ 41 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1

ชื่อผลงาน Stop all

ขนาด 100 x 70 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut), ภาพพิมพ์ครั้งเดียว (Monoprint)

ปีที่สร้าง พ.ศ.2562

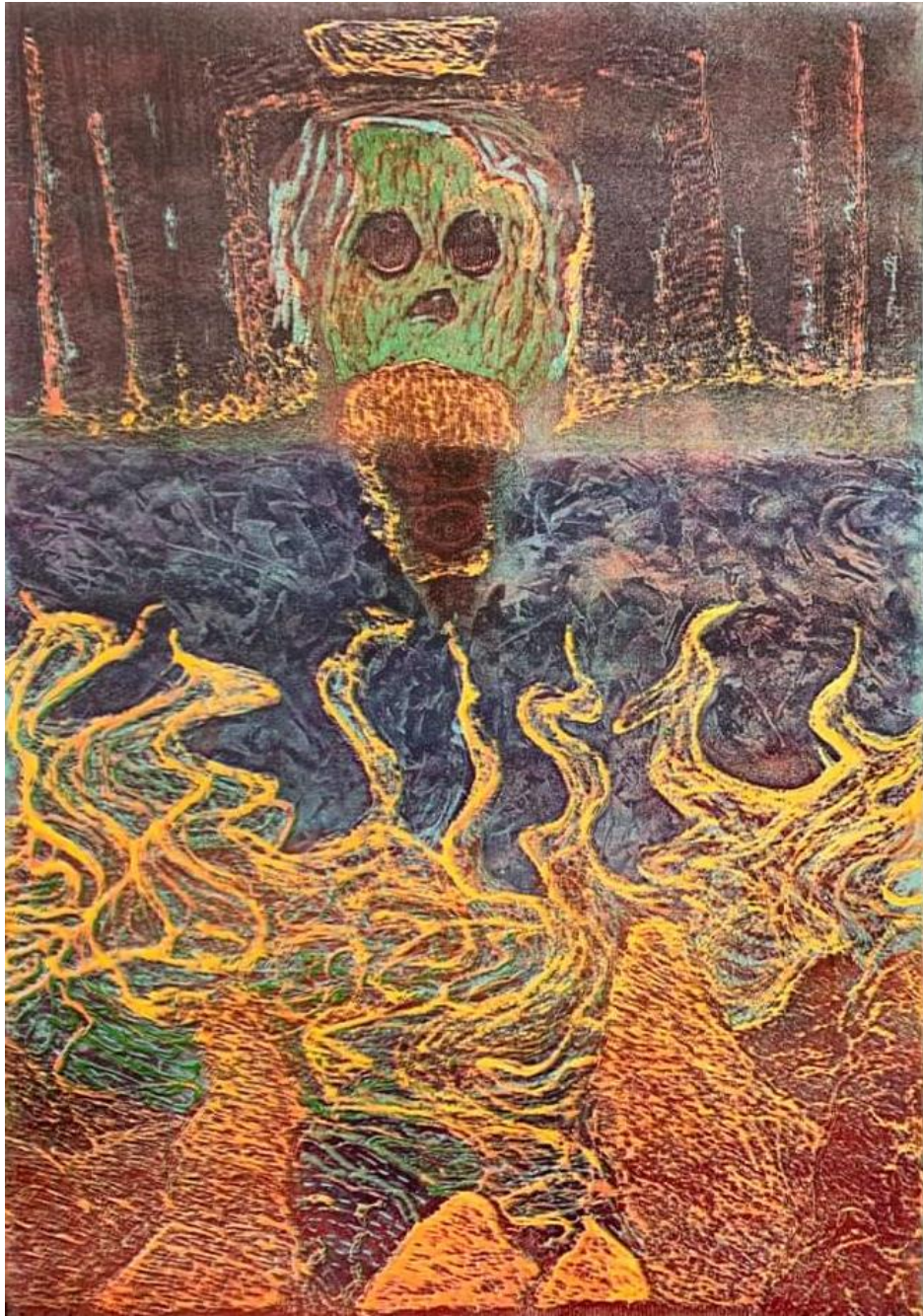
ภาพที่ 42 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1

ชื่อผลงาน Look in eyes

ขนาด 89 x 63 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง พ.ศ.2562

ภาพที่ 43 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1

ชื่อผลงาน Feel out of place

ขนาด 100 x 70 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut), ภาพพิมพ์เทคนิควัสดุปะติด (Collograph)

ปีที่สร้าง พ.ศ.2562

ภาพที่ 44 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1

ชื่อผลงาน Sleep shake

ขนาด 62 x 95 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

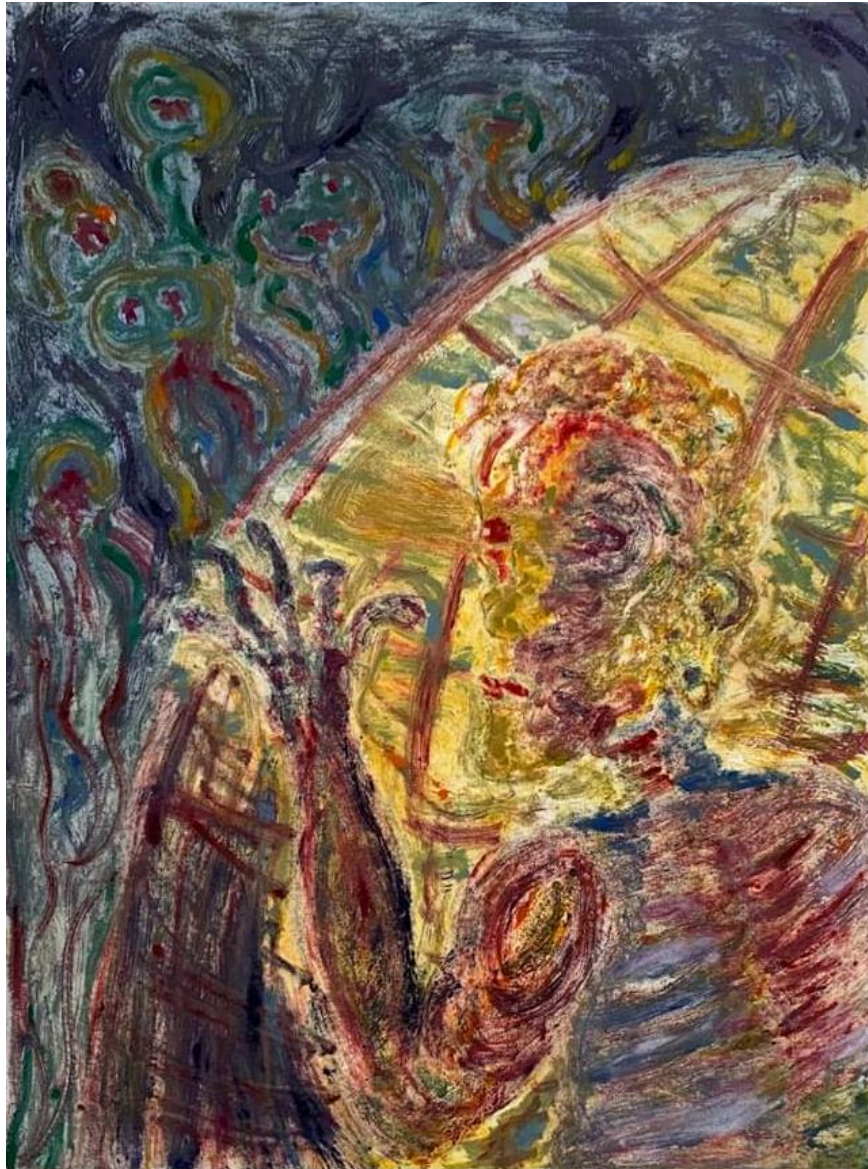
ปีที่สร้าง พ.ศ.2562

ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ปีการศึกษา 2563

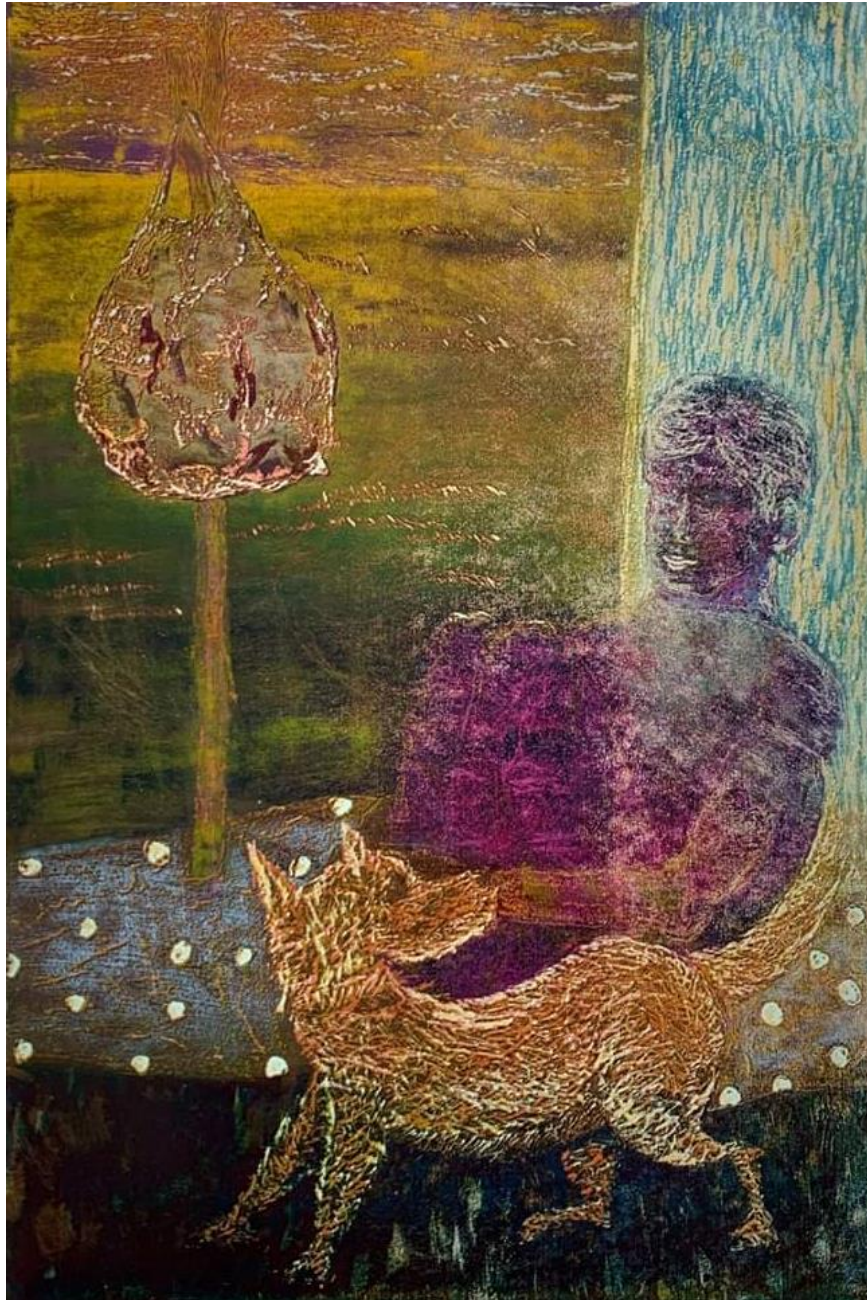
ในการสร้างสรรค์ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2 ได้มีการนำข้อมูลเนื้อหาเรื่องราว
รูปลักษณะของคนไร่บ้านมาประกอบในการสร้างสรรค์เป็นหลัก พอดีกับเวลาที่ข้าพเจ้าได้ย้ายเข้า
ไปอาศัยพักอยู่ในที่ใหม่เป็นย่านชุมชนกึ่งชานเมือง ซึ่งอยู่ร่วมกันในบริเวณย่านลำคลองวัดพระงามก็มักจะ
พบเห็นผู้คนที่มึ่รูปลักษณะคล้ายคนไร่บ้านในทั้งกลางวันและกลางคืน จึงมีความสนใจต่อคนไร่บ้านที่
ส่งผลกระทบต่อข้าพเจ้า ณ ช่วงขณะเวลานั้นประกอบกับสิ่งแวดล้อมของตนเองที่อยู่ลำพังในที่พัก
อาศัยใหม่จึงรู้สึกได้ถึง การตัดความสัมพันธ์จากสิ่งรอบตัวพร้อมกับอยู่ภายใต้พื้นที่ของตนเอง ซึ่งยังคง
ทดลองผสมกระบวนการทางเทคนิคของแม่พิมพ์แกะไม้ และ ภาพพิมพ์เทคนิควัสดุปะติดอยู่ รูปแบบใน
การทำงานจึงแสดงผลออกมาโดยยังไม่มุ่งเน้นไปในทางประเด็นใดอย่างเด่นชัด

จากการศึกษาเนื้อข้อมูลคนไร่บ้านประกอบกับรูปแบบการทำงานในผลงานก่อนวิทยานิพนธ์
ระยะที่ 2 ทำให้ข้าพเจ้าได้รู้สึกถึงจุดร่วมกันในทางวิถีชีวิตทางสังคมพร้อมทั้งปัญหาทางโครงสร้าง
สังคมที่พบต้องเผชิญไม่ต่างกัน และยังรวมไปถึงมุมมองการดำเนินชีวิตอย่างหลากหลายของปัจเจกชน
ที่ทำให้ข้าพเจ้าได้เปิดรับในความแตกต่างของแต่ละบุคคล จึงนำไปสู่การสร้างสรรค์ศิลปะในชุด
วิทยานิพนธ์ต่อไป

ภาพที่ 45 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2
 ชื่อผลงาน Monster outside cage
 ขนาด 81 x 61 เซนติเมตร
 เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut), ภาพพิมพ์ครั้งเดียว (Monoprint)
 ปีที่สร้าง พ.ศ.2562

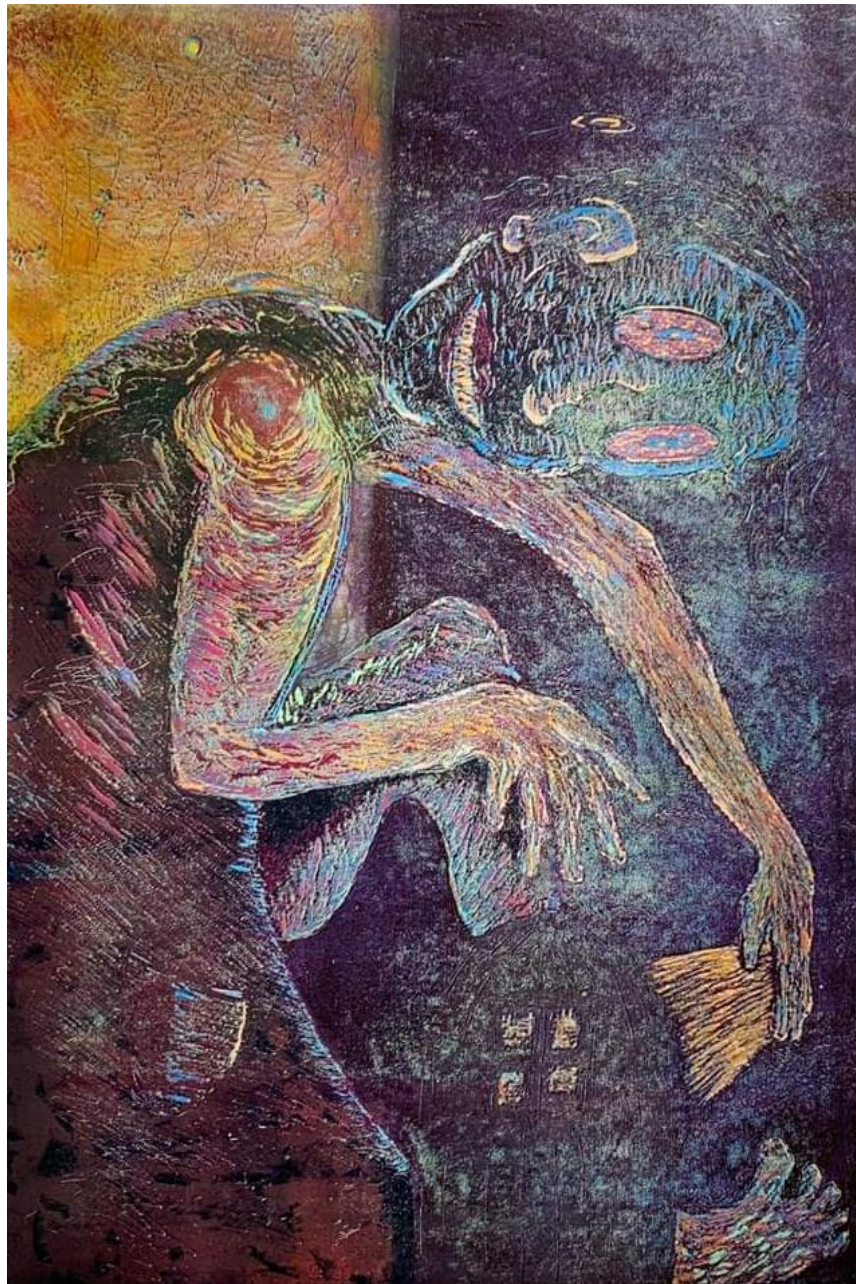
ภาพที่ 46 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2

ชื่อผลงาน Dog knock

ขนาด 89 x 63 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง พ.ศ.2563

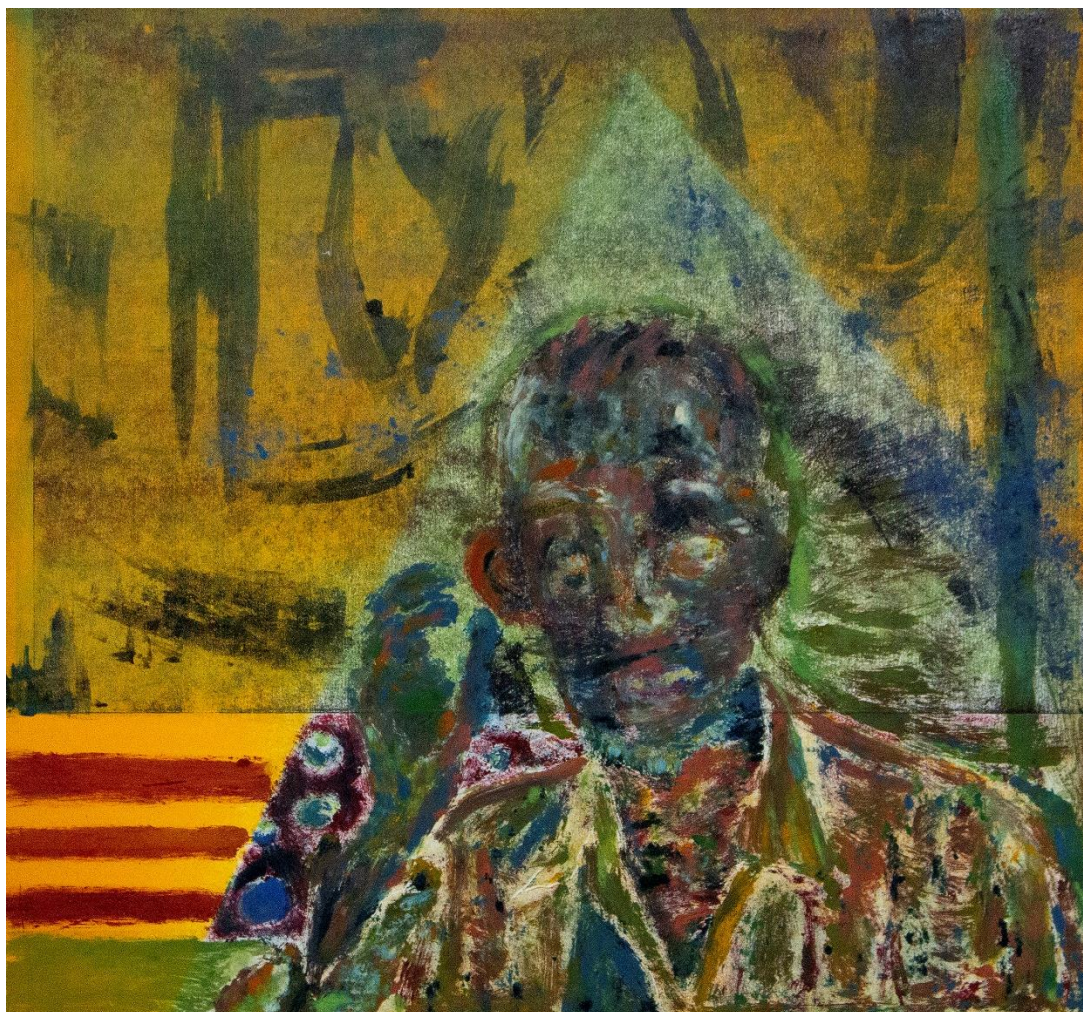
ภาพที่ 47 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2

ชื่อผลงาน World cage

ขนาด 89 x 63 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง พ.ศ.2563

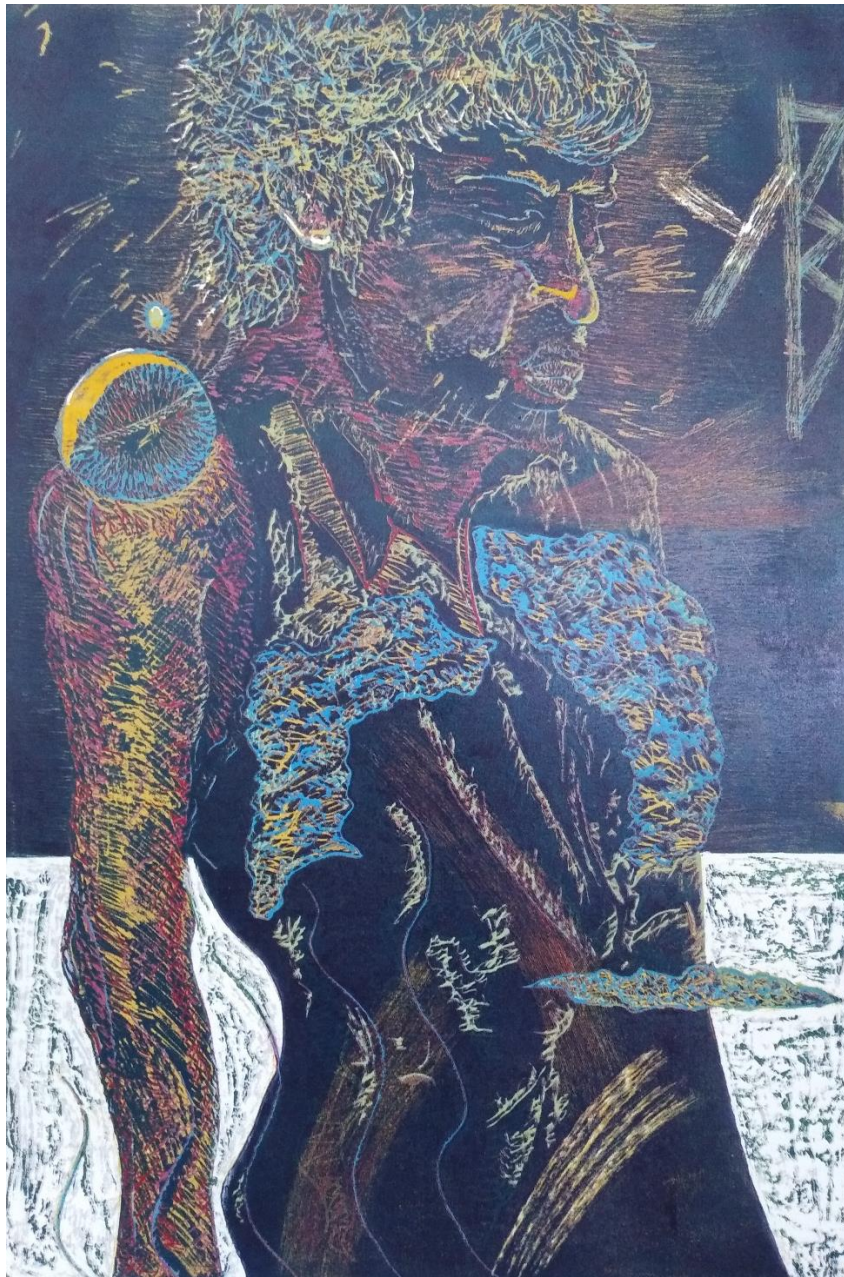
ภาพที่ 48 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2

ชื่อผลงาน Nomad

ขนาด 61 x 61 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut), ภาพพิมพ์ครั้งเดียว (Monoprint)

ปีที่สร้าง พ.ศ.2563

ภาพที่ 49 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2

ชื่อผลงาน Eye drop

ขนาด 89 x 63 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut), ภาพพิมพ์เทคนิควัสดุปะติด (Collograph)

ปีที่สร้าง พ.ศ.2563

ภาพที่ 50 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2
ชื่อผลงาน nomadic
ขนาด 63 x 89 เซนติเมตร
เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut), ภาพพิมพ์ครั้งเดียว (Monoprint)
ปีที่สร้าง พ.ศ.2563

ภาพที่ 51 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2

ชื่อผลงาน Human resource

ขนาด 63 x 89 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง พ.ศ.2563

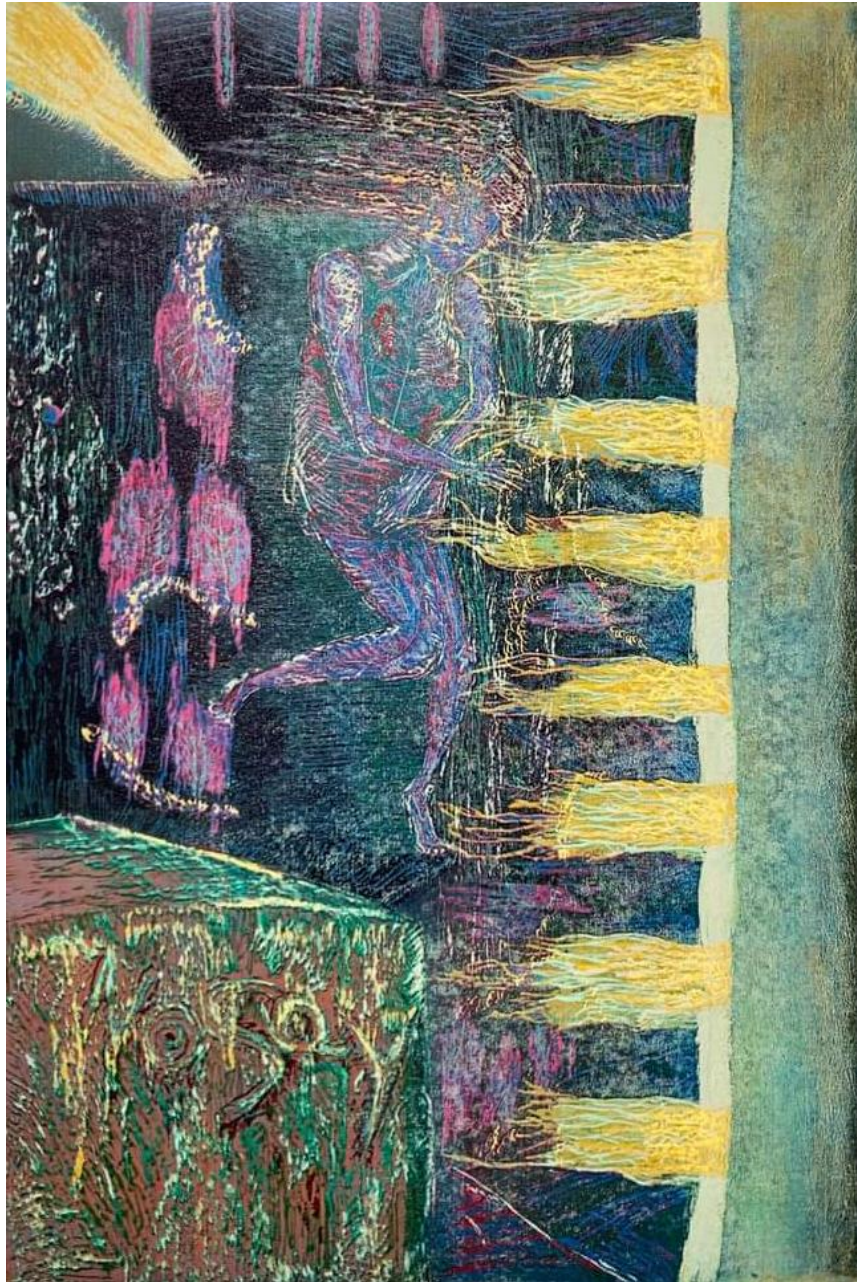
ภาพที่ 52 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2

ชื่อผลงาน Nomad out door

ขนาด 89 x 63 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut), ภาพพิมพ์ครั้งเดียว (Monoprint)

ปีที่สร้าง พ.ศ.2563

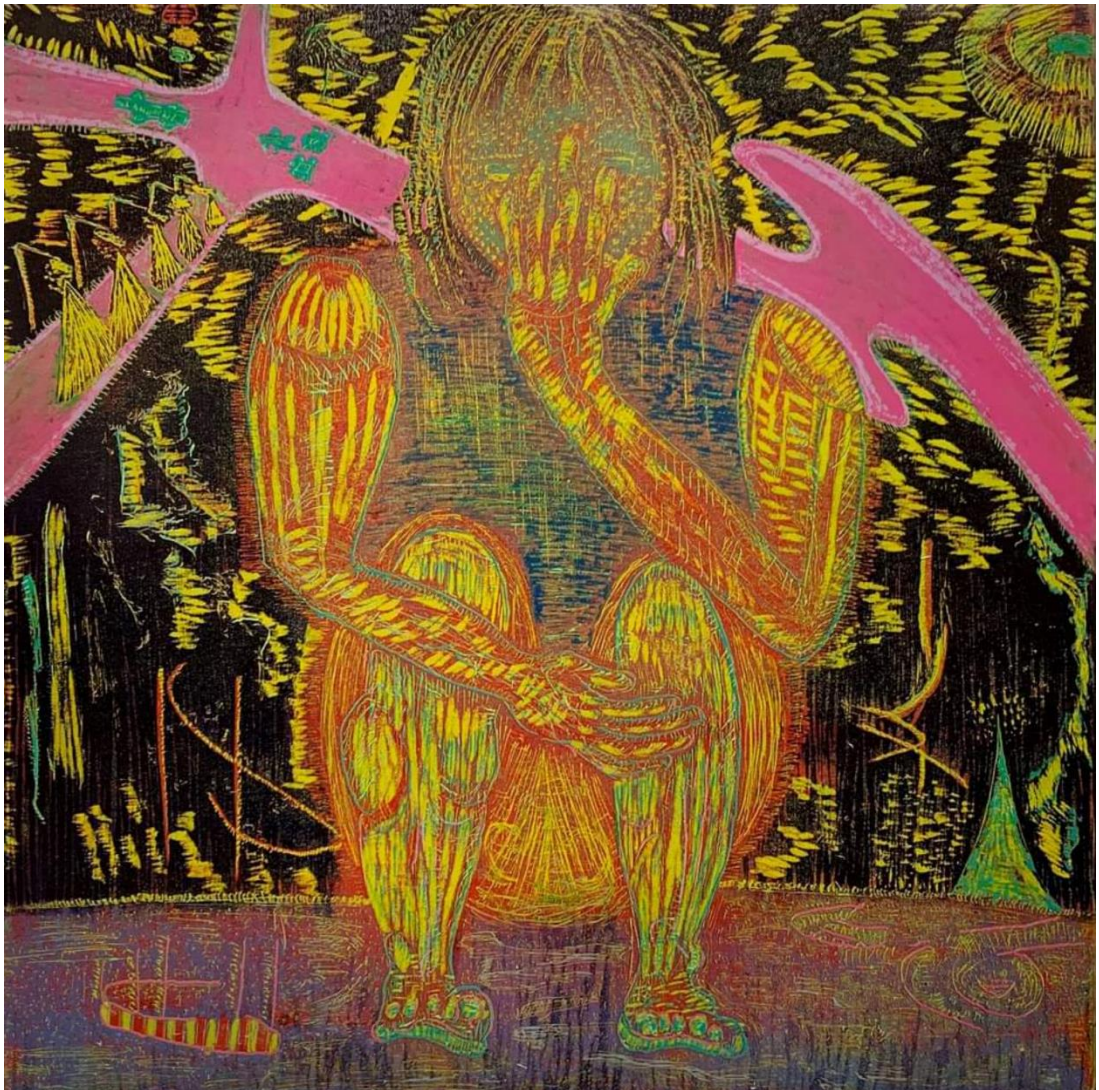
ภาพที่ 53 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2

ชื่อผลงาน Nosay

ขนาด 89 x 63 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง พ.ศ.2563

ภาพที่ 54 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2

ชื่อผลงาน Not full

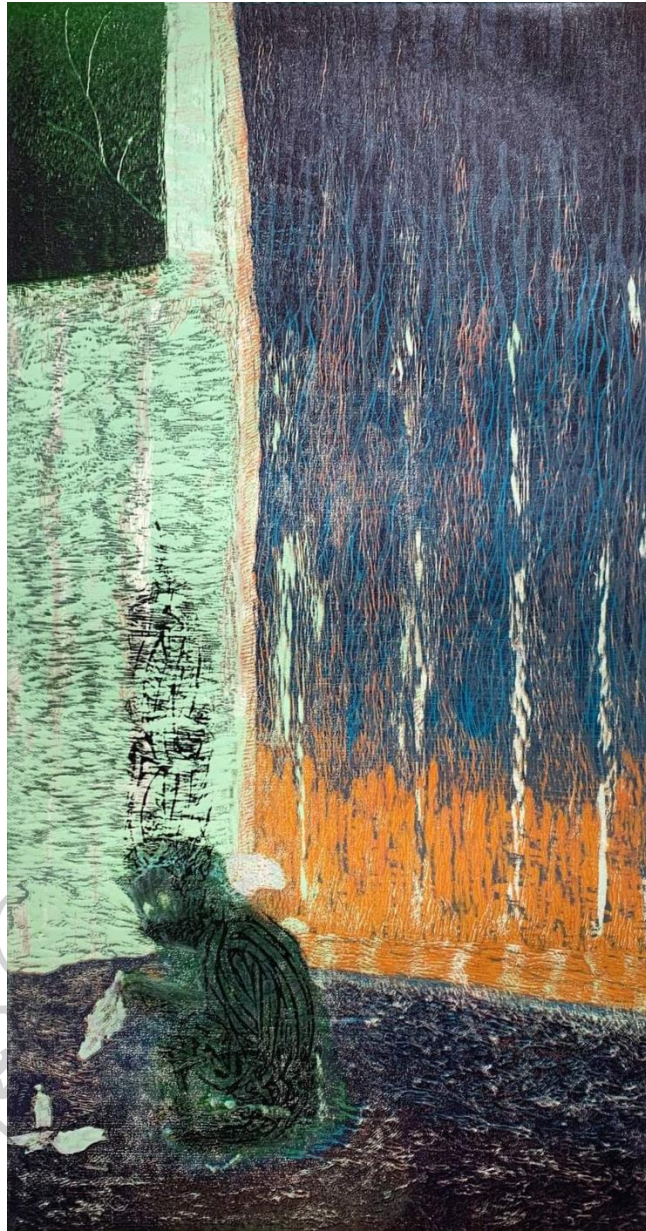
ขนาด 61 x 61 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง พ.ศ.2563

ภาพที่ 55 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2
ชื่อผลงาน Human street
ขนาด 93 x 31 เซนติเมตร
เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)
ปีที่สร้าง พ.ศ.2563

ภาพที่ 56 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 2

ชื่อผลงาน Untitled

ขนาด 123 x 65 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut), ภาพพิมพ์เทคนิควัสดุปะติด (Collograph)

ปีที่สร้าง พ.ศ.2563

ผลงานชุดวิทยานิพนธ์

การสร้างสรรค์ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ภายใต้ชื่อหัวข้อ “มนุษย์บนพื้นที่สาธารณะ” เป็นผลจากการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงไปยังจุดร่วมของผู้สร้างสรรค์ คนไร้บ้าน และพื้นที่สาธารณะ และประสบการณ์จากการทำงานในช่วงก่อนวิทยานิพนธ์ระยะที่ 1 และ ระยะที่ 2 มาต่อยอดพัฒนาผลงานทางด้านรูปแบบ เนื้อหา แนวคิด และเทคนิควิธีการภายใต้บริบทของการวิจัยและสร้างสรรค์ โดยมุ่งเน้นประเด็นและสามารถวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ทางด้านเนื้อหานำเสนอวิถีของคนไร้บ้านที่ผ่านการเปลี่ยนแปลงมุมมองความคิดของข้าพเจ้าเป็นผลงานทำให้ผู้คนได้ให้ภาพลักษณะในอีกความหมายหนึ่งหวังไว้ว่าจะทำให้สังคมเกิดความสนใจและเข้าใจคนไร้บ้านในสถานภาพความเชื่อมโยงกันของสังคมมากยิ่งขึ้นพร้อมทั้งเกิดมุมมองภาพลักษณะใหม่ โดยผ่านประสบการณ์ของผู้ศึกษาจากการที่ได้ลงพื้นที่สำรวจคนไร้บ้านในบริเวณสถานที่ต่าง ๆ และเรื่องราวตามในหนังสือ สื่อ เอกสาร บทความที่เกี่ยวข้อง รวมเข้ากับความคิด ความรู้สึกภายในจิตของตนเองที่เข้าถึงสภาวะของความสันโดษที่สวนทางกับกระแสของสภาพสังคมเมืองและการปรับทัศนคติของการดำเนินชีวิตในรูปแบบของคนไร้บ้าน

ทางด้านรูปแบบสร้างสรรค์ภาพโดยยึดรูปแบบศิลปะลัทธิสำแดงอารมณ์ (Expressionism) 2มิติที่สะท้อนภาพลักษณะรูปทรงของมนุษย์ซึ่งมีต้นแบบจากคนไร้บ้านในพื้นที่สาธารณะโดยจะมีเพียงแค่รูปร่างที่ประกอบกันให้มีความคล้ายกับลักษณะของมนุษย์ ที่เกิดจากการอุปมาตนเองกับคนไร้บ้าน ตามอารมณ์ความรู้สึกที่สัมผัสจากภาพทางสายตา แทรกเข้ากับวิธีการดำเนินชีวิตของคนไร้บ้านถ่ายทอดไปยังภายในภาพผลงาน

ทางด้านเทคนิคสร้างสรรค์ผ่านกระบวนการภาพพิมพ์แกะไม้ (woodcut) เป็นเทคนิคหลักที่สร้างองค์รวมของรูปภาพไว้ซึ่งจะใช้ที่ศนธาตุ เส้น รูปทรง สี พื้นที่ว่าง เป็นตัวที่ทำให้คงความเป็นลักษณะพิเศษของภาพพิมพ์แกะไม้ไว้อยู่ ความเป็นระเบียบแบบแผน และการทับซ้อนกันของสีจะทำให้เกิดรูปทรงใหม่ขึ้น ซึ่งจะใช้อุปกรณ์เครื่องแกะสว่านสายอ่อนเป็นหลักในการสร้างสรรค์ โดยสามารถปรับเปลี่ยนดอกหัวสว่านได้ตามลักษณะเฉพาะที่ต้องการในการแกะให้เกิดเป็นพื้นผิวตามรูปทรงต่าง ๆ การใช้โทนสีคู่ตรงข้ามที่แทรกอยู่ในแต่ละลำดับขั้นของการพิมพ์ เพื่อก่อให้เกิดความรู้สึกของแรงขับเคลื่อนในการดำรงชีวิต จังหวะของการดิ้นรนการมีชีวิตของบุคคลในพื้นที่สาธารณะ

ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “มนุษย์บนพื้นที่สาธารณะ” เกิดผลสำเร็จใน ณ ขณะเวลานั้นคือการนำเสนอถ่ายทอดมุมมองที่หลากหลายจากภายในของผู้สร้างสรรค์ประกอบกับสภาวะแวดล้อมทางสังคมรอบข้าง ผลงานที่เกิดขึ้นจึงไม่สามารถตัดสินเหตุการณ์หรือความคิดของผู้ใดเพียงเป็นการนำเสนอในแง่มุมหนึ่งเท่านั้น

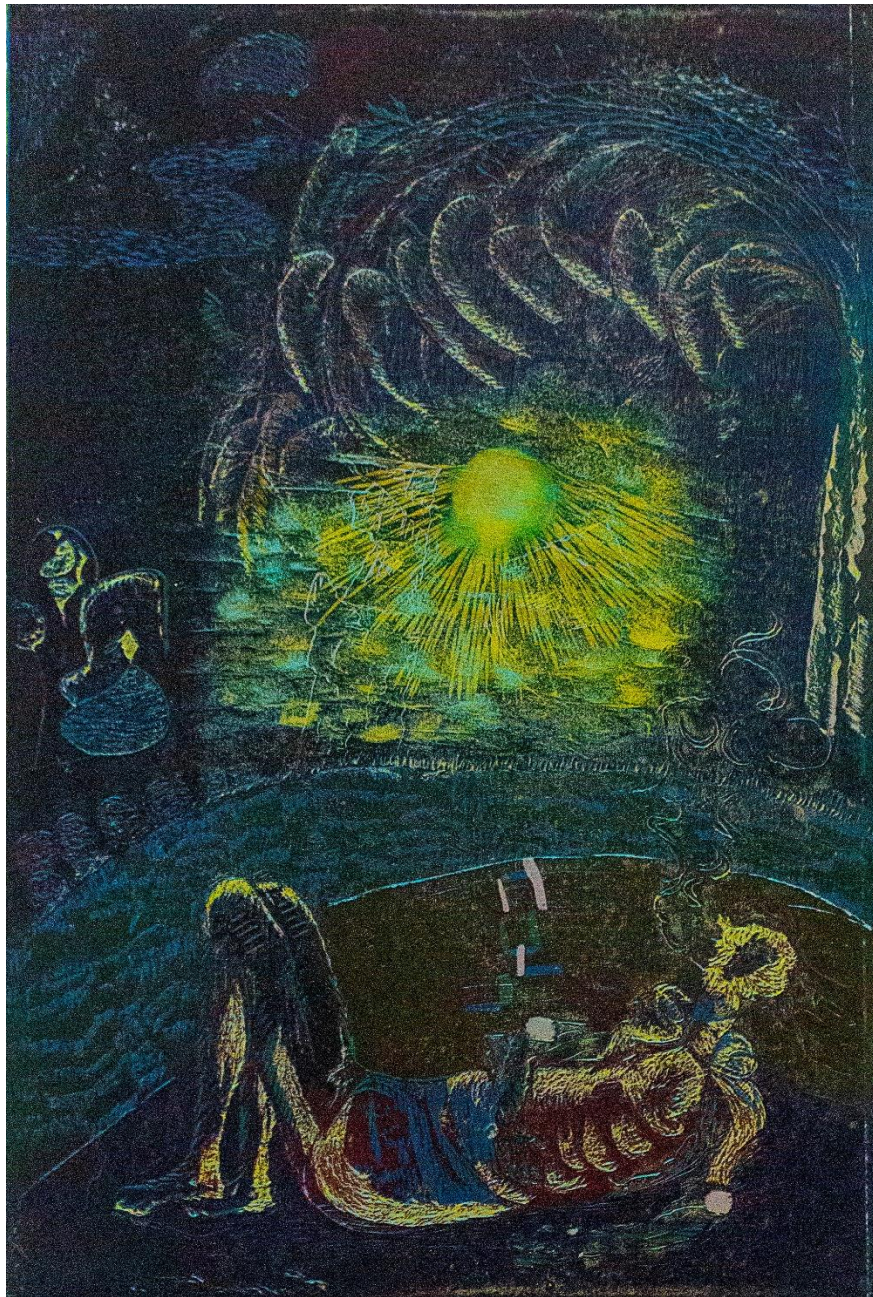
ภาพที่ 57 ผลงานชูดวิทยานิพนธ์

ชื่อผลงาน Man twodoor

ขนาด 63 x 89 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง พ.ศ.2564

ภาพที่ 58 ผลงานชุตวิทยานิพนธ์

ชื่อผลงาน Flash man

ขนาด 89 x 63 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง พ.ศ.2564

ภาพที่ 59 ผลงานชูดวิทยานิพนธ์

ชื่อผลงาน Reflect city

ขนาด 89 x 63 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง พ.ศ.2564

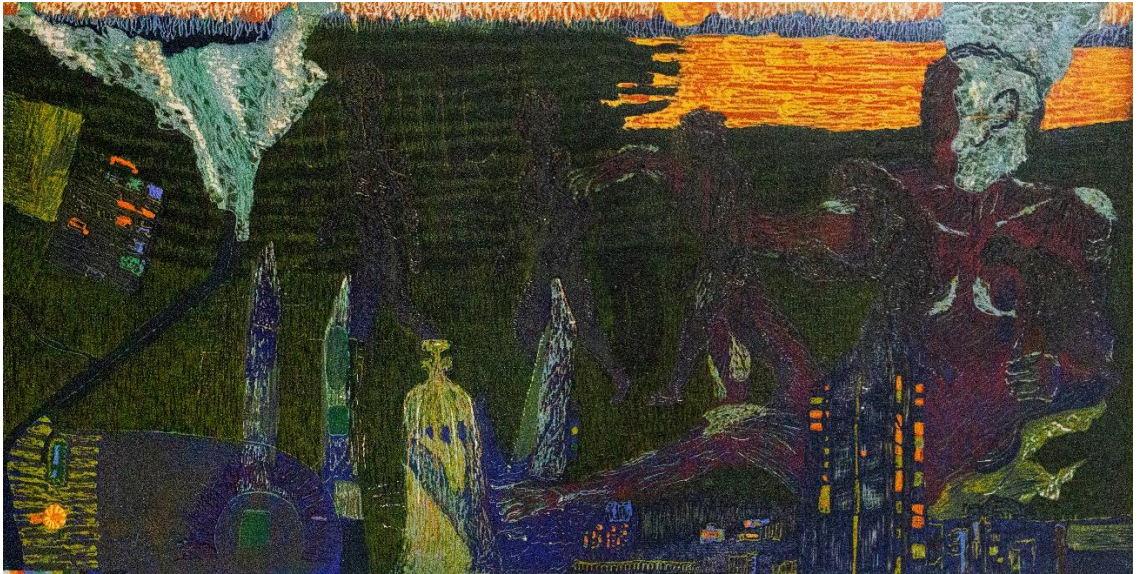
ภาพที่ 60 ผลงานชุดวิทยานิพนธ์

ชื่อผลงาน Light man

ขนาด 89 x 63 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง พ.ศ.2564

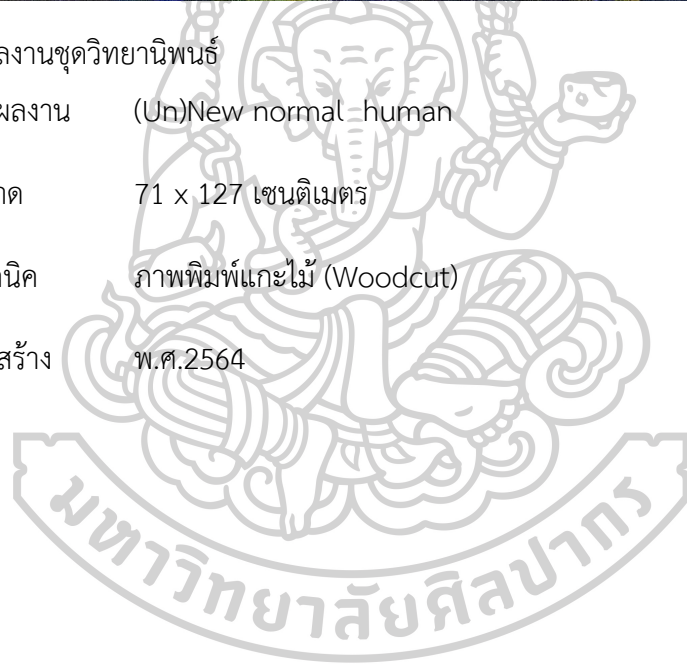
ภาพที่ 61 ผลงานชุตวิทยานิพนธ์

ชื่อผลงาน (Un)New normal human

ขนาด 71 x 127 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง พ.ศ.2564

ภาพที่ 62 ผลงานชูดวิทยานิพนธ์

ชื่อผลงาน People at public

ขนาด 71 x 127 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง พ.ศ.2564

บทที่ 5

บทสรุป

การสร้างสรรคผลงานชุด “มนุษย์บนพื้นที่สาธารณะ” เป็นอีกหนึ่งในประสบการณ์การทำงานและพัฒนาควบคู่ไปกับการเก็บข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษร พร้อมทั้งยังเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์แผน ก แบบ ก2 ระดับปริญญา มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ภายใต้คำแนะนำจากคณาจารย์ในภาควิชาภาพพิมพ์ ผวนกับการทำงานที่ประกอบด้วยเรื่องราวเนื้อหา แนวความคิด รูปแบบ เทคนิควิธีการสร้างสรรค์ในบริบทของการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้สู่การเผยแพร่เพื่อนำเสนอภาพมุมมองประเด็นสาระของเนื้อหาผ่านวัตถุทางศิลปะ โดยการถ่ายทอดผ่านผลงานศิลปะมีความเปิดกว้างในการแสดงออกที่อยู่ภายใต้กรอบแนวคิดการนำเสนอทางประเด็นความรู้และสุนทรียศาสตร์ทางศิลปะ ซึ่งสื่อแสดงออกผ่านรูปลักษณะเป็นภาษาภาพประกอบด้วยสภาวะอารมณ์ความรู้สึกภายในจิตใจของผู้สร้างสรรค์ ในช่วงขณะเวลาหนึ่ง เพื่อเป็นสิ่งบันทึกรับรู้ ความเข้าใจและถ่ายทอดในแง่มุมภายใต้ข้อจำกัดประสิทธิภาพของผู้สร้างสรรค์

ซึ่งผู้สร้างสรรค์ได้นำเสนอเนื้อหาผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “มนุษย์บนพื้นที่สาธารณะ” เพื่อขยายมุมมองความแตกต่างหลากหลายต่อการเปิดรับเรื่องราวของคนไร้บ้านกับวิถีชีวิตทางสังคมที่มีความเชื่อมโยงกันบนพื้นที่ทางสาธารณะพร้อมทั้งขัดเกลาอารมณ์ความรู้สึกภายในจิตใจของตนเองกับความเข้าใจต่อความหลากหลายของปัจเจกชน ในรูปแบบผลงานที่มีรูปลักษณะวิถีชีวิตคนไร้บ้านเป็นต้นแบบแทนตัวอย่างมนุษย์ที่มีรูปแบบการใช้ชีวิตกับช่วงเวลาบนพื้นที่สาธารณะที่แตกต่างกันภายใต้ข้อจำกัดในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยที่ลักษณะของรูปคนนั้นมีต้นแบบมาจากคนไร้บ้านที่ผ่านการเปลี่ยนรูปลักษณะแทนข้าพเจ้าเองจึงจะเห็นได้ว่าภาพคนในผลงานจะมีความแปลกจากร่างกายมนุษย์ โดยทั่วไปนั้นก็เพื่อกระตุ้นการเปิดกว้างทางการมองเพียงแค่รูปลักษณะหรือการรับรู้เพียงแค่สายตาในมุมมองเดียว

ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “มนุษย์บนพื้นที่สาธารณะ” เกิดผลสำเร็จใน ณ ขณะเวลานั้นคือการนำเสนอถ่ายทอดมุมมองที่หลากหลายจากภายในของผู้สร้างสรรค์ประกอบกับสภาวะแวดล้อมทางสังคมรอบข้างผลงานที่เกิดขึ้นจึงไม่สามารถตัดสินเหตุการณ์หรือความคิดของผู้ใดเพียงเป็นแค่การนำเสนอในแง่มุมหนึ่งเท่านั้น

รายการอ้างอิง

Yuval Noah Harari. (2561). เซเปียนส์ ประวัติย่อมนุษยชาติ *Sapiens* (ด. น. ชีววิวรรธน, Trans.).

กรุงเทพฯ: ยิปซีกรู๊ป.

Erling Kagge. (2563). ก้าวเดิน *Walking one step at a time* (ธ. หงษ์ทอง, Trans.). สมุทรปราการ:

สำนักพิมพ์ไอมายก้อด.

KATEYCR7. (2559). ศิลปะแบบเอ็กซ์เพรสชันนิสม์ (EXPRESSIONISM). สืบค้นจาก

<https://angiegroupp.wordpress.com/2016/03/26/%e0%b8%a8%e0%b8%b4%e0%b8%a5%e0%b8%9b%e0%b8%b0%e0%b9%81%e0%b8%9a%e0%b8%9a%e0%b9%80%e0%b8%ad%e0%b9%87%e0%b8%81%e0%b8%8b%e0%b9%8c%e0%b9%80%e0%b8%9e%e0%b8%a3%e0%b8%aa%e0%b8%8a%e0%b8%b1%e0%b8%99%e0%b8%99/>

Robertas Lisickis. (2563). Banksy Reveals Christmas Artwork That Draws Attention To England's Homelessness Problem. สืบค้นจาก

<https://www.boredpanda.com/banksy-tackles-homelessness-in-birmingham/>

Kenny Nguyen. (2559). HOMELESS SERIES 2015. สืบค้นจาก

<http://www.kennynguyen.org/homeless-series.html>

กัลปพฤกษ์. (2564). NOMADLAND สุดเขตชายแดนคือรั้วบ้านของฉัน. สืบค้นจาก

<https://www.the101.world/nomadland-review/>

นพพร ประชากุล. (2544). มายาคติ "โรลิ่งด์ บาร์ตส์ กับสัญศาสตร์วรรณกรรม" (ว. อังคศิริสรรพ,

Trans.). กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

พิมพ์วรรณ มีชัยศรี. (2559). ฮีโร่ของคนไร้บ้าน ไพโรจน์ พิเชฐเมธากุล ศิลปินไทยเปลี่ยนโลกด้วยพู่กัน.

สืบค้นจาก <https://mgronline.com/daily/detail/9590000022083>

แก้ว มีนานนท์. (2563). Grave of the Fireflies 'แม้ชีวิตนี้ขอดูแค่ครั้งเดียว' แต่จะเป็นครั้งเดียวที่รัก

และจดจำไม่ลืมเลือน. สืบค้นจาก <https://thestandard.co/grave-of-the-fireflies/>

อัจฉรา รักยุติธรรม. (2559). คนไร้บ้าน การเดินทางสู่ความโดดเดี่ยว(pp. 322). สืบค้นจาก

<https://resourcecenter.thaihealth.or.th/media/RnE>

อนรรฆ พิทักษ์ธานิน และคณะ. (2559). การสำรวจข้อมูลทางประชากรเชิงลึกของคนไร้บ้านในเขต

กรุงเทพมหานครและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง. สืบค้นจาก

<https://penguinhomeless.com/bangkok-homeless-report/>

บุญเลิศ วิเศษปรีชา. (2552). เปิดพรมแดน โลกของคนไร้บ้าน. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
องค์การมหาชน.

บุญเลิศ วิเศษปรีชา. (2560). โลกของคนไร้บ้าน. นนทบุรี: ฟ้ายิ้มเดียวกัน.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	กิตติพันธ์ บุญชุ่มใจ
วัน เดือน ปี เกิด	5 เมษายน 2539
สถานที่เกิด	อุบลราชธานี
วุฒิการศึกษา	2565 - กำลังศึกษาระดับมหาบัณฑิต สาขาทัศนศิลป์(ภาพพิมพ์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร 2562 -ปริญญาตรี สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมและ สถาปัตยกรรมศาสตร์ มทร.ล้านนา (เจ็ดยอด) 165 หมู่ 1 ต.ป่าไผ่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50210.
ที่อยู่ปัจจุบัน	2565
ผลงานตีพิมพ์	- นิทรรศการศิลปะร่วมสมัยรุ่นเยาว์ครั้งที่ 38 ณ หอศิลป์สนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม 2563 - นิทรรศการ International Biennial Print 2020, R.O.C ประเทศไต้หวัน 2563 - นิทรรศการศิลปะร่วมสมัยรุ่นเยาว์ครั้งที่ 37 ณ หอศิลป์สนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม 2562 - นิทรรศการศิลปะร่วมสมัยรุ่นเยาว์ครั้งที่ 36 ณ หอศิลป์สนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม 2562 - นิทรรศการแลกเปลี่ยนภาพพิมพ์ไทย-เม็กซิโก ณ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่ง กรุงเทพมหานคร 2561 - นิทรรศการ International Biennial Print 2020, R.O.C ประเทศไต้หวัน 2561 -นิทรรศการศิลปกรรมเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ครั้งที่ 13 ณ หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
รางวัลที่ได้รับ	-

